

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΜΕΡΙΜΝΗ.

ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛ. ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
(ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»)

ΕΤΟΣ Γ'	ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19	1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1954	ΑΡΙΘ. 3
---------	---------------------	--------------------	---------

Τ Ο Τ Ρ Ι Ω Δ Ι Ο Ν

Τοῦ ἀοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς γίνεται, ὡς γνωστόν, χρήσις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰδικοῦ βιβλίου, ἐν τῷ ὁποίῳ συνεκεντρώθησαν πάντα τὰ ἱερὰ τροπάρια καὶ οἱ ἄσματικοὶ κανόνες ἀπὸ τῆς ἑβδομάδος τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου μέχρι τοῦ Μ. Σαββάτου. Τὸ βιβλίον τοῦτο ἐκλήθη Τριψάδιον, ἐκ τῶν κανόνων τῆς Μ. Ἑβδομάδος, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦνται ἐκ τριῶν μόνων ψάδων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ τὰς ὁποίας συνέθεσεν ὁ ἐμπνευσμένος ἐκκλησιαστικὸς ποιητὴς καὶ ὑμνογράφος Κοσμᾶς ὁ Ἱεροσολυμίτης. Κατὰ δὲ τὸ παράδειγμα αὐτοῦ καὶ ἄλλοι ὑμνογράφοι συνέθεσαν τριψάδια ἢ τετραψάδια ἢ πλήρεις κανόνας, περιέχοντας ὀκτὼ ψάδας· τινὲς δὲ συνεπλήρωσαν τὰ τριψάδια τοῦ Κοσμᾶ, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰς ἀκολουθίας τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου, εἰς πλήρεις κανόνας.

Δὲν ὑπῆρξε λοιπὸν εἰς μόνος ὁ ποιητὴς τοῦ Τριψαδίου. Τοῦτο ἀπετελέσθη ἐκ σειρᾶς κανόνων καὶ τροπαρίων, ἐν διαρκείᾳ πολλῶν αἰῶνων κατὰ τρεῖς περιόδους, ἀπὸ τοῦ Ε' μέχρι τοῦ ΙΕ' αἰῶνος. Κατὰ τὴν πρώτην περίοδον εἰργάσθησαν ἰδίως Ἱεροσολυμίται ὑμνογράφοι, Ἀνδρέας, ὁ ὕστερον γενόμενος Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης· Σωφρόνιος ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων· ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης καὶ Κοσμᾶς ὁ μοναχός, ὁ κατόπιν Ἐπίσκοπος Μαίουμα· κατὰ δὲ τὴν δευτέραν περίοδον ὁ διάσημος Ἰωσήφ ὁ ὑμνογράφος. Εἰς τὸν Ἰωσήφ τοῦτον ἀνήκουσι καὶ πάντα τὰ ἱερὰ τροπάρια, τὰ ὁποῖα ἐν τῷ Τριψαδίῳ φέρουσιν ἐσφαλμένως τὸ ὄνομα Θεοδώρου καὶ Ἰωσήφ τῶν Στουδιτῶν, εἰς τοὺς

«Εἰς τοῦτο γὰρ καὶ κοπιῶμεν καὶ ὀνειδιζόμεθα, ὅτι ἠλπικαμεν ἐπὶ Θεῷ ζῶντι, ὃς ἐστὶ σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα πιστῶν». (Α' Τιμοθ. 4, 10)

οποιους ανακριβώς απεδόθη ὁ πρῶτος καταρτισμὸς τοῦ Τριωδίου. Ὁ καταρτισμὸς ἐγένετο σὺν τῷ χρόνῳ, λήξας τὸν ΙΕ' αἰῶνα, τὸ πρῶτον δὲ Τριώδιον ἐδημοσιεύθη διὰ τοῦ τύπου τῷ 1522.

Ἡ ὅλη σύνθεσις τοῦ Τριωδίου εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς. Συμπεριελήφθη ἐν αὐτῷ πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ προκαλέσῃ συντριβὴν καὶ μετάνοιαν ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασι, πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ κινήσῃ τὴν ψυχὴν εἰς ἡθικὴν κάθαρσιν καὶ τελείωσιν. Ἐν οὐδενὶ ἑτέρῳ ἐκκλησιαστικῷ βιβλίῳ ἢ μετάνοια τοῦ ἀνθρώπου, συναισθανομένου τὰς ἁμαρτίας του, ἐξεδηλώθη τόσον πιστῶς, ὡς ἐν τῷ Τριωδίῳ. Διότι ἐν αὐτῷ συμπεριελήφθη πᾶν ὅ,τι περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐγράφη εἴτε ἐν ταῖς Ἀγίαις Γραφαῖς, εἴτε ἐν τοῖς συγγράμμασι τῶν Πατέρων καὶ Διδασκάλων, καὶ ὅ,τι ἠδυνήθησαν νὰ ἐμπνευσθῶσιν οἱ ἱεροὶ ὑμνογράφοι 10 αἰῶνων. Δι' ὅλου τοῦ ἱεροῦ τούτου βιβλίου ἀπηχοῦνται οἱ στεναγμοὶ τῆς ἁμαρτωλῆς ψυχῆς, οἱ θρήνοι αὐτῆς ἐπὶ τῇ κακίᾳ, ὁ φλογερὸς πόθος πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπ' αὐτῆς. Τὸ Τριώδιον, τούτου ἕνεκα, εἶναι τὸ κατανυκτικώτερον καὶ συγκινητικώτερον ἐκκλησιαστικὸν βιβλίον.

Ἀρχεται ἀπὸ τῶν προπαρασκευαστικῶν τῆς νηστείας ἑβδομάδων, αἱ ὁποῖαι σκοπὸν ἔχουσι νὰ προδιαθέσωσι τὴν ψυχὴν πρὸς τὸν ἀγῶνα τῆς μετάνοιας. Ἡ πρώτη ἑβδομάς ἀπὸ τῆς ἐνάρεξως τοῦ Τριωδίου, εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὴν ὑπόμνησιν τῆς θαυμασίας παραβολῆς τοῦ Σωτῆρος περὶ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου. Ἡ ἀκολουθία αὐτῆς ζωηρότατα περιγράφει τὰς ὀλεθριωτάτας συνεπείας τοῦ φαρισαϊκοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τὴν μεγίστην ὠφέλειαν τῆς ἀρετῆς τῆς ταπεινοφροσύνης, τῆς ὁποίας ἔχει ἀνάγκην πᾶς εἰλικρινῶς καὶ ἀληθῶς μετανοῶν. Ἄς μὴ προσευχηθῶμεν φαρισαϊκῶς, ἀδελφοί, λέγει τὸ πρῶτον τροπάριον· διότι ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται. Ἄς ταπεινωθῶμεν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν τρόπον τοῦ Τελώνου, διὰ τῆς νηστείας κράζοντες «Ἰλάσθητι ἡμῖν, ὁ Θεός, τοῖς ἁμαρτωλοῖς».

Ἐν τῷ ὄρθρῳ δὲ τῆς Κυριακῆς ψάλλονται τὰ κατανυκτικώτατα τροπάρια, ἐν τοῖς ὁποίοις δέεται τοῦ Θεοῦ ἡ ψυχὴ, ὅπως ἀξιῶσῃ αὐτὴν νὰ μετανοήσῃ εἰλικρινῶς : «Τῆς μετάνοιας ἀνοιχθόν μοι πύλας, ζωοδότα...». Ἐν τοῖς τροπάριοις τῶν αἰνων ὁ ποιητῆς προτρέπει τὴν ψυχὴν νὰ μάθῃ τὴν διαφορὰν μεταξὺ τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου, νὰ μισήσῃ τούτου τὴν ὑπερήφανον φωνήν, ἐκεῖνου δὲ νὰ μιμηθῇ τὴν εὐκατάνυκτον εὐχὴν.

«Πολλὰ φρονῶ ἐν Θεῷ· ἀλλ' ἑμαυτὸν μετρῶ, ἵνα μὴ ἐν καυχῆσει ἀπόλωμαι.
(Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας)

Ἡ ὅλη ἡ ἱερὰ ἀκολουθία τῆς δευτέρας τῶν ἀπόκρεω εβδομάδος εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ Σωτῆρος περὶ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ, διὰ τῆς ὁποίας παρίσταται ὁ ἄνθρωπος πίπτων εἰς ἁμαρτίαν ἀλλὰ καὶ πάλιν συνερχόμενος καὶ σωζόμενος διὰ τῆς μετανοίας.

Λαμπρὰ καὶ ποιητικώτατα τροπάρια ἐξεικονίζουσι παραστατικώτα τὰς δύο διαφόρους καταστάσεις τοῦ ἀνθρώπου, ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ καὶ ἐν τῇ μετανοίᾳ, ταυτοχρόνως δὲ καὶ τὴν ἄπειρον τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγγίαν.

Ἄλλ' ἔρχεται καὶ ἡ τρίτη ἐβδομάς τοῦ Τριωδίου, ἡ τῆς Ἀπόκρεω. Κατ' αὐτὴν ὑπενθυμίζει ἡ Ἐκκλησία τὴν δευτέραν ἀδέκαστον παρουσίαν τοῦ Κυρίου, διὰ δὲ τῆς ὑπενθυμίσεως ταύτης παρασκευάζει ἡμᾶς πρὸς τὸν ἀγῶνα τῆς νηστείας, διότι ἡ σκέψις περὶ θανάτου, περὶ τῆς ἐμφανίσεως ἡμῶν ἐνώπιον τοῦ ἀδέκαστου Κριτοῦ, περὶ τῆς μελλούσης ζωῆς ἐν μακαριότητι ἢ ἐν κατακρίσει δύναται νὰ προκαλέσῃ ἡμᾶς εἰς δοκιμασίαν τῆς συνειδήσεως. Ἡδη δὲ κατὰ τὸ Σάββατον τῆς εβδομάδος ταύτης τελεῖ ἡ Ἐκκλησία τὴν εὐσεβῆ ἀνάμνησιν πάντων τῶν θανόντων χριστιανῶν. Αἱ ἐπιμνημόσυνοι δεήσεις καὶ εὐχαὶ τοῦ Σαββάτου τῶν ψυχῶν προκαλοῦσιν ἀνάλογα αἰσθήματα εἰς τοὺς μετ' εὐσεβείας παρισταμένους ἐν τῷ ναῷ. Μετὰ τοιαύτην προπαρασκευήν, τὴν ἐπαύριον Κυριακὴν ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν ἱερῶν ὕμνων καὶ τροπαρίων τοῦ Τριωδίου διαγράφει τὴν εἰκόνα τῆς Δευτέρας Παρουσίας. Ἀναγινώσκειται δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ματθαίου ἡ σχετικὴ πρὸς τὴν Δευτέραν Παρουσίαν τοῦ Κυρίου περικοπὴ (Ματθ. 25, 31-46).

Ἀκολουθεῖ ἡ ἐβδομάς τῆς Τυρινῆς, φέρουσα καὶ αὐτὴ προπαρασκευαστικόν, διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς νηστείας, χαρακτῆρα καὶ διδάσκουσα τὴν ἀληθῆ ταύτης ἔννοιαν. Τὸ ἰδιόμελον τῆς Τετάρτης τῆς Τυρινῆς λέγει «βρωμάτων νηστεύουσα, ψυχὴ μου, καὶ παθῶν μὴ καθαρεύουσα, μάτην ἐπαγάλλῃ τῇ ἀτροφίᾳ· εἰ μὴ γὰρ ἀφορμὴ σοι γένηται πρὸς διόρθωσιν, ὡς ψευδῆς μισεῖται παρὰ Θεοῦ καὶ τοῖς κακίστοις δαίμοσιν ὁμοιοῦσαι τοῖς μηδέποτε σιτουμένοις. Μὴ οὖν ἁμαρτάνουσα, τὴν νηστείαν ἀχρειώσης, ἀλλ' ἀκίνητος πρὸς ὁρμὰς ἀτόπους μένε, δοκοῦσα παρεστάναι ἐσταυρωμένῳ τῷ Σωτῆρι, μᾶλλον δὲ συσταυροῦσθαι τῷ διὰ σὲ σταυρωθέντι, ἐκβοῶσα πρὸς αὐτόν· Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἐλθῆς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου».

«Νῦν γὰρ με δεῖ πλέον φοβεῖσθαι, καὶ μὴ προσέχειν τοῖς φυσιοῦσίν μου».
(Ἰγνατίος Ἀντιοχείας)

Ἐποδεικνύεται ἐν τῷ τροπαρίῳ τούτῳ ὁ ἀληθὴς τῆς νηστείας σκοπός, ὅστις εἶναι οὐχὶ ἀπλῶς ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τροφῶν, ἀλλὰ ἡ ἠθικὴ διόρθωσις. Ἄλλως ὁ νηστεύων καὶ ἁμαρτάνων ψεύδεται καὶ ὁμοιάζει πρὸς τοὺς μηδέποτε μὲν τρώγοντας, ἐν τῷ ζῶντι ὅμως τῆς κακίας μένοντας δαίμονας. Δὲν πρέπει λοιπὸν ὁ νηστεύων νὰ μένῃ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλ' ἀκίνητος νὰ μένῃ πρὸς τὰς ἀτόπους ὁρμάς, νομίζων ὡς νὰ εὐρίσκηται ἐνώπιον τοῦ ἑσταυρωμένου ἢ μᾶλλον νὰ συσταυροῦται μετὰ τοῦ δι' αὐτὸν σταυρωθέντος Χριστοῦ.

Ἡ τεσσαρακονθήμερος νηστεία συνεδέθη πρὸς τὴν ἀνάμνησιν τῶν σταυρικῶν παθημάτων τοῦ Σωτῆρος, ἐπομένως, πρὸς τοὺς ἄλλοις, ὅχι μόνον προπαρασκευάζει πρὸς ἐπαξίαν μετάληψιν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων διὰ τῆς εἰλικρινοῦς μετανοίας, ἀλλὰ καὶ καθιστᾷ τὸν νηστεύοντα, οὕτως εἰπεῖν, μέτοχον τῶν παθημάτων Ἐκείνου· διδάσκει εἰς αὐτὸν τὴν μεταβολὴν τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς ἐν ἡμέραις τοιούτων ἱερῶν ἀναμνήσεων, τὴν ἀποχὴν ἀπὸ παντὸς εἰς αὐτοὺς ἀντιθέτου, τὴν σταύρωσιν τῆς σαρκὸς σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις (Γαλ. 5, 24). Οὕτω δ' ὁ χριστιανὸς γίνεται, κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, σύμμορφος τῷ θανάτῳ τοῦ Σωτῆρος (Φιλιπ. 3, 10), καὶ πάντοτε μὲν, μάλιστα δὲ κατὰ τὴν ἀνάμνησιν τῶν παθημάτων καὶ τοῦ σταυρικοῦ τοῦ Σωτῆρος θανάτου. Χάριν ἡμῶν ὁ Κύριος καὶ ἐνήστευσε καὶ ἔπαθε καὶ ἑσταυρώθη. Ταῦτα ἔρχεται νὰ ὑπομνήσῃ καὶ ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν ἱερῶν ἑσμάτων τοῦ Τριωδίου. Τελεῖ πρὸς τοῦτο τὴν Κυριακὴν τῆς Τυρινῆς τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἀπὸ τοῦ Παραδείσου ἐξορίας τῶν πρωτοπλάστων, εἶχε δὲ ἡ τελετὴ αὕτη ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ ἰδιαιτέραν τινὰ σημασίαν· διότι τότε ἡ ἐξομολόγησις ἦτο δημοσία, οἱ δὲ μετανουοῦντες δημοσίᾳ ἐπίσης ὑφίσταντο τὴν μετάνοιαν, ἐπὶ ὄρισμένον χρονικὸν διάστημα εἰς διαφόρους διαιρούμενοι τάξεις. Πρώτῃ τάξιν ἦτο ἡ «προσκλαύσις» λεγομένη, οἱ εἰς αὐτὴν δὲ ἀνήκοντες, «προσκλαύοντες» ἢ «χειμαζόμενοι» καλούμενοι, ἐξεβάλλοντο τῶν ναῶν καὶ, ἰστάμενοι πρὸ τῶν πυλῶν αὐτῶν ἐν ὑπαίθρῳ, παρεκάλουν τοὺς προσερχομένους μετὰ δακρύων, ὅπως δεηθῶσιν ὑπὲρ αὐτῶν ἐν τῷ ναῷ πρὸς τὸν Θεόν. Ἐπενθύμιζον οὕτοι τὸν ἐκβληθέντα ἐκ τοῦ Παραδείσου Ἀδὰμ, ὅστις, κατὰ τὸν ὑμνογράφον, καθίσας ἀπέναντι αὐτοῦ ἔκλαυσε πικρῶς, ἀναμετρήσας τὰ ἀγαθὰ, τῶν ὁποίων ἔστερήθη διὰ τῆς παρακοῆς.

Ἄλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς σήμερον ἡ τελετὴ αὕτη ἔχει σημασίαν

«Χρῆζω οὖν πραότητος, ἐν ἧ καταλύεται ὁ ἄρχων τοῦ αἰῶνος τούτου». (Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας)

μεγάλην· διότι ἡ ἐκ τοῦ Παραδείσου ἔξορία τῶν πρωτοπλάστων αἰτίαν ἔσχε τὴν παρακοήν, τὴν βρωσιν τοῦ ἀπηγορευμένου καρποῦ. Κατὰ γενικὴν τινὰ ἔννοιαν ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς πρωτοπλάστους ἦτο ἐντολὴ νηστείας, ἐπομένως, κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον, «ἡ νηστεία ἐν τῷ Παραδείσῳ ἐνομοθετήθη, συνηλικιωτὶς ἐστὶ τῆς ἀνθρωπότητος». Ταύτην λοιπὸν τὴν ὑπόμνησιν ποιεῖται ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Τυρινῆς. «Ἐπειδὴ οὐκ ἐνηστεύσαμεν, ἐξεπέσαμεν τοῦ Παραδείσου· νηστεύομεν τοίνυν, ἵνα πρὸς αὐτὸν ἐπανέλθωμεν», κατὰ τὸν αὐτὸν Πατέρα.

Ἄλλὰ διδάσκουσα τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τῆς νηστείας, ψάλλει ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην :

«Τὸ στάδιον τῶν ἀρετῶν ἠνέφκται, οἱ βουλόμενοι ἀθλῆσαι εἰσέλθετε, ἀναζωσάμενοι τὸν καλὸν τῆς νηστείας ἀγῶνα· οἱ γὰρ νομίμως ἀθλοῦντες δικαίως στεφανοῦνται· καὶ ἀναλαβόντες τὴν πανοπλίαν τοῦ Σταυροῦ, τῷ ἐχθρῷ ἀντιμαχησώμεθα, ὡς τεῖχος ἄρρηκτον κατέχοντες τὴν πίστιν καὶ ὡς θώρακα τὴν προσευχὴν καὶ περικεφαλαίαν τὴν ἐλεημοσύνην· ἀντὶ μαχαίρας τὴν νηστείαν, ἣτις ἐκτέμνει ἀπὸ τῆς καρδίας πᾶσαν κακίαν. Ὁ ποιῶν ταῦτα, τὸν ἀληθινὸν κομίζεται στέφανον παρὰ τοῦ παμβασιλέως Χριστοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Κρίσεως».

Οὕτω παρουσιάζει ἡ Ἐκκλησία τὴν νηστείαν ὡς στάδιον τῶν ἀρετῶν καὶ προσκαλεῖ τοὺς βουλομένους ν' ἀθλήσωσι καὶ ν' ἀναλάβωσι τὸν ἱερὸν ἀγῶνα, καθοπλιζόμενοι διὰ τῆς πανοπλίας τοῦ Σταυροῦ, τεῖχος ἄρρηκτον κατέχοντες τὴν πίστιν, θώρακα τὴν προσευχὴν καὶ περικεφαλαίαν τὴν ἐλεημοσύνην, ἀντὶ μαχαίρας δὲ τὴν νηστείαν, ἣτις ἐκκόπτει πᾶσαν κακίαν ἀπὸ τῆς καρδίας. Οἱ καλῶς καὶ νομίμως μέλλοντες νὰ διεξαγάγωσι τὸν ἀγῶνα τοῦτον θὰ στεφανωθῶσι παρὰ τοῦ παμβασιλέως Χριστοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Κρίσεως.

Πάντα ταῦτα εἶναι προπαρασκευαστικὰ διὰ τὴν νηστείαν, ἀπὸ τῆς Καθαρᾶς Δευτέρας τῆς α' ἑβδομάδος τῆς Τεσσαρακοστῆς ἀρχομένην. Κατὰ τὴν ἡμέραν δ' ἐκείνην πάλιν ψάλλει ἡ Ἐκκλησία :

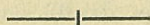
«Νηστεύσωμεν νηστείαν δεκτὴν, εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ· ἀληθῆς νηστεία ἡ τῶν κακῶν ἀλλοτριώσεις, ἐγκράτεια γλώσσης, θυμοῦ ἀποχή, ἐπιθυμιῶν χωρισμός, καταλαλιᾶς, ψεύδους καὶ ἐπιπορίας· ἡ τούτων ἔνδεια, νηστεία ἐστὶν ἀληθῆς καὶ εὐπρόσδεκτο».

Τοῦτο καὶ ἄλλα τοῦ Τριωδίου τροπάρια ἐλήφθησαν κατὰς

«Οὐδὲν μοι ὠφελήσει τὰ τερπνὰ τοῦ κόσμου, οὐδὲ αἱ βασιλεῖαι τοῦ αἰῶνος τούτου».

(Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας)

λέξιν ἐκ τῶν θαυμασιῶν ὁμιλιῶν τοῦ ἁγίου Βασιλείου περὶ νηστείας. Ἄλλὰ θὰ ἦτο λίαν μακρὸν νὰ προσαγάγωμεν ἐνταῦθα ἐκ τοῦ Τριῳδίου πάντα τὰ τροπάρια, ἅτινα χαρακτηρίζουσι αὐτὸ καὶ ἀναπτύσσουσι τὴν ἀληθῆ τῆς νηστείας ἔννοιαν. Ἰδιαζόντως ὁμῶς δεόν νὰ ἐξαρθῶσιν οἱ κανόνες τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης, δι' ὧν ἐπλουτίσθη τὸ Τριῳδιον, ἰδίως δὲ ὁ μέγας λεγόμενος κανὼν, ἐν τῷ ὁποίῳ θαυμασίως ἀναπαρεστάθησαν πάντα τὰ γεγονότα τῆς Π. καὶ τῆς Κ. Διαθήκης, προσαρμοσθέντα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν.

Ἡ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

ΤΑ ΣΥΝΗΘΗ ΠΑΙΔΙΚΑ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ

Ἡ σπουδαιότης τῶν ὑπὸ τῶν παιδιῶν διαπραττομένων ἀμαρτημάτων δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὸ εἶδος καὶ τὴν συχνότητα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ὅτι ταῦτα εἶναι αἱ πρῶται κακαὶ καταβολαὶ τοῦ δένδρου τῆς ἠθικῆς ζωῆς των διὰ τὴν μετὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν περίοδον τοῦ βίου των. Προφανὲς ἄρα ἀποβαίνει, ὅτι ὁ Ἐξομολόγος, ἐν τῇ διερευνήσει τῆς ψυχικῆς καταστάσεως τοῦ παιδιοῦ, οὐδὲν πρέπει νὰ παραλείψῃ πρὸς ἐκρίζωσιν καὶ τῶν μικροτέρων, κατὰ τε τὸ εἶδος καὶ τὴν μορφήν, παιδικῶν ἀμαρτημάτων. Ἴδού τὰ κυριώτερα ἐξ αὐτῶν, ἅτινα ἀπαντῶσιν εἰς πάντα ἀνεξαιρέτως τὰ παιδιά.

α) **Ἡ κλοπή.** Οὐδὲν σχεδὸν παιδί εἶναι ξένον πρὸς τὸ ἀμάρτημα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ὁμολογεῖ, εἴτε ἀφ' ἑαυτοῦ εἴτε καταλήλως ἐρωτώμενον εἰς τὴν ἐξομολόγησίν του. Αἱ ἐρωτήσεις ποτὲ δὲν πρέπει νὰ ἀπευθύνωνται ἀποτόμως, διότι ἐκ φυσικῆς συστολῆς καὶ αὐτομάτου ἀντιδράσεως, ἡ ἀπάντησις θὰ εἶναι ἀρνητικὴ. Μὲ ἥπιον καὶ πλάγιον τρόπον ἐπιτυγχάνει ὁ Ἐξομολόγος νὰ ἐλύσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ παιδιοῦ καὶ νὰ ἀνοίξῃ τὸ βάθος τῆς καρδίας του, διὰ νὰ προβῆ εἰς εἰλικρινεῖς ὁμολογίας τῶν ἀμαρτιῶν του. Κατ' αὐτὸν τὸν μεθοδικὸν τρόπον θὰ προβῆ εἰς τὰς ἀπαραιτήτους διαπιστώσεις καὶ ἐπὶ τοῦ ἀμαρτήματος τῆς κλοπῆς. Ἡ διαπίστωσις τοῦ τί ἔκλεψε τὸ παιδί εἶναι ἀναγκαία, διὰ νὰ ἐρευνηθοῦν αἱ ἐσώτεροι τῆς ψυχῆς του παρορμήσεις καὶ διὰ νὰ ἐξακριβωθῇ διατί τὸ ἔκλεψε, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ καταστήσῃ εὐχερεστέραν τὴν θεραπείαν. Τὰ ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα προ-

«Μᾶλλον μοι ἀποθανεῖν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, ἢ βασιλεύειν τῶν περῶτων τῆς γῆς».
(Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας)

τιμᾶ νὰ κλέπτη τὸ παιδί, εἶναι, ὡς γνωστόν, παιχνίδια, τροφαί, σχολικά ἀντικείμενα, ἐνίοτε δὲ καὶ χρήματα. Εἶναι προφανὲς ὅτι ἡ διαπίστωσις τοῦ τί ἐξ ὅλων αὐτῶν ἐσφετερίσθη θὰ δώσῃ τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν Ἐξομολόγον νὰ παράσῃ τὰς καταλλήλους πρὸς διόρθωσιν συμβουλὰς.

Τὸ διατί ὅμως ἔκλεψε εἶναι πολὺ σπουδαιότερον, διὰ νὰ διακριβωθῇ ἡ κινήσασα τὸ παιδί αἰτία καὶ οὕτω εἰς χεῖρας τοῦ πνευματικοῦ εὐρίσκεται ἀσφαλέστερον μέσον, ἵνα καθοδηγηθῇ εἰς τὸ δύσκολον ἔργον του. Ἐὰν τὰ ἀντικείμενα τῆς κλοπῆς ἦσαν ἐπὶ παραδείγματι τροφαί, θὰ ἐρωτηθῇ διατί αὕτη διεπράχθη. Πιθανὸν τὸ παιδί νὰ ὠδηγήθῃ πρὸς τὸ ἀμάρτημα ἀπὸ πραγματικὴν ἀνάγκην, ἀπὸ πείναν, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ ἀντισταθῇ. Θὰ ἐξετασθῇ ποία εἶναι ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῶν γονέων του. Ἐὰν εἶναι εὐκατάστατοι, ἐζήτησε ὅ,τι εἶχεν ἀνάγκην ἐξ αὐτῶν ἢ ἐκ δειλίας δὲν ἐτόλμησε νὰ ἀπευθύνῃ πρὸς αὐτοὺς παράκλησιν, διὰ νὰ ἱκανοποιήσουν τὴν ἐπιθυμίαν του; Εἰς τὴν περὶπτωσιν αὐτὴν πρὲπει νὰ ἐμπνεύσωμεν θάρρος εἰς τὴν ψυχὴν του καὶ νὰ ἀποδιώξωμεν τὴν δειλίαν, ἣτις ἀποτελεῖ ψυχικὸν τραῦμα, δυνάμενον καὶ εἰς ἄλλα σοβαρότερα ἄτοπα νὰ ὠδηγήσῃ. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐνεργείας μας ἄριστα θεραπευτικὰ ἀποτελέσματα ἀσφαλῶς θὰ προσπορίσῃ. Ἐὰν οἱ γονεῖς τοῦ παιδιοῦ κατατρύχωνται ἀπὸ οἰκονομικὴν δυσχέρειαν, τόσον γνώριμον εἰς τὴν ἐποχὴν μας, ἰδίᾳ εἰς τὰς πολυμελεῖς οἰκογενεῖας τῶν πόλεων, καὶ δὴ τῆς ὄρεινῆς ὑπαίθρου, τὸ ἀμάρτημα τῆς κλοπῆς τροφῶν εἶναι δυσκολώτερον νὰ ἐκριζωθῇ. Ἀπαιτεῖται μεγαλυτέρα προσπάθεια, διὰ νὰ πεισθῇ τὸ παιδί ν' ἀρκεσθῇ εἰς ὅσα τὸ σπῆτι του δύναται νὰ προσφέρῃ πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν του. Τοῦτο βεβαίως, οὐδαμῶς σημαίνει, ὅτι θὰ ἀφίσωμεν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ παιδιοῦ τόπον δικαιολογίας τῆς τοιαύτης συμπεριφορᾶς του. Δι' ὅλων τῶν εἰς τὴν διάθεσίν μας πνευματικῶν μέσων θὰ ἐπιμεληθῶμεν τῆς θεραπείας του, διότι οὕτως ἢ ἄλλως τὸ ἀμάρτημα εἶναι καὶ δύναται νὰ ἀποβῇ ἔτι περισσότερον καταστρεπτικὸν διὰ τὴν ψυχὴν του.

Ἐκτὸς ὅμως τῆς περιπτώσεως ταύτης, τῆς πραγματικῆς ἀνάγκης, τὸ παιδί φέρεται πρὸς τὴν κλοπὴν καὶ ἐκ καθαρᾶς λαιμαργίας. Εἶναι φανερόν, ὅτι ἡ περίπτωσις αὕτη εἶναι σοβαρότερα καὶ διὰ τοῦτο ἀπαιτεῖ περισσοτέραν προσοχὴν. Ἡ λαιμαργία εἶναι ἀπλοῦν φαινόμενον, ὅπισθὲν του ὅμως κρύπτονται

«Ἐκεῖνον ζητῶ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανόντα, Ἐκεῖνον θέλω τὸν δι' ἡμᾶς ἀναστάντα».
(Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας)

πολλάκις σωματικά διαταραχαι ἢ ψυχικά ἀνώμαλοι καταστάσεις. Ἐάν πράγματι ἐπιθυμοῦμεν τὴν ριζικὴν θεραπείαν τοῦ κακοῦ, ὀφείλομεν νὰ τὰς ἀναζητήσωμεν, διὰ νὰ χωρήσωμεν ἀσφαλῶς εἰς τὸ θεραπευτικὸν μας ἔργον. Ἐάν ἡ λαιμαργία ὀφείλεται εἰς ἀνώμαλον λειτουργίαν τῆς ἐκκρίσεως τῶν ρυθμιζόντων τὰς σωματικὰς λειτουργίας ἀδένων, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ παραπέμψωμεν τὸ παιδί εἰς τὸν ἀρμόδιον ἰατρόν. Ἐκεῖνος ἔχει τὸν λόγον. Ἴσως καὶ μετὰ τὴν ἰατρικὴν ἐπέμβασιν καὶ θεραπείαν τὸ ἀμάρτημα τῆς λαιμαργίας ἐξακολουθεῖ νὰ ταλαιπωρῇ τὴν ψυχικὴν κατάστασιν τοῦ παιδιοῦ, διότι ἡ κτηθεῖσα ἕξις εἶναι δύσκολον νὰ ἀποβληθῇ. Τότε ὁ λόγος ἀνήκει εἰς τὸν παιδαγωγὸν καὶ τὸν Ἐξομολόγον, τοῦ ὁποίου, ὡς εἶναι πλέον φανερόν, τὸ ἔργον καθίσταται εὐκολώτερον, ἐφ' ὅσον ἐθεραπεύθη ἡ προκαλοῦσα τὴν λαιμαργίαν αἰτία.

Κατὰ τοὺς ὁπαδοὺς τῆς ψυχολογίας τοῦ βάρθους, καὶ δὴ τὸν Adler καὶ τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτόν, τὰ αἰσθήματα μειονεξίας διαδραματίζουν πρωτεύοντα ρόλον εἰς τὴν ἐμφάνισιν τῆς λαιμαργίας παρὰ τῷ παιδί. Μικρὸν καὶ ἀδύνατον, ἐπιθυμεῖ νὰ καταστῇ τὸ συντομώτερον μεγάλος καὶ δυνατός. Στενοχωρεῖται διὰ τὴν μειονεκτικὴν θέσιν, ἣν ἔχει νῦν ἔναντι τῶν μεγαλυτέρων τοῦ παιδιοῦ, τὰ ὁποῖα εἶναι ἰκανώτερα αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ παιγνίδι καὶ εἰς τὰ μαθήματα. Αὐτὰ εἶναι οἱ ἀρχηγοὶ μεταξὺ τῶν μικροτέρων. Ἡ διαφορὰ αὕτη μεταξὺ μικρῶν καὶ μεγάλων παιδιοῦν εἰς τὴν ἡλικίαν αὐτὴν ἀποτελεῖ λόγον δημιουργίας αἰσθημάτων μειονεξίας καὶ γεννᾷ ἐπιθυμίαν πρὸς ἀντίδρασιν. Οὕτω, ἀσυναίσθητως τὰ παιδιὰ εὐρίσκουν πολλάκις διέξοδον εἰς τὸ φαγητόν, ὅταν μάλιστα ληφθῇ ὑπ' ὄψει, ὅτι συχνὰ ἀπὸ τὸ στόμα τῶν γονέων ἀκούεται ἡ προτροπὴ «φάγε διὰ νὰ μεγαλώσῃς». Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἡ ὁδὸς τῆς θεραπείας τοῦ ἀμαρτήματος, ἣν ὀφείλει νὰ ἀκολουθήσῃ ὁ πνευματικός, θὰ εἶναι ἕτερος διάφορος. Ὄφείλει νὰ πείσῃ τὸ παιδί, ὅτι ἡ λαιμαργία ὄχι μόνον δὲν θὰ τὸ καταστήσῃ ἰσχυρότερον τῶν μεγαλυτέρων αὐτοῦ παιδιοῦν, ἀλλὰ τοῦναντίον θὰ τὸ κάμῃ νὰ χάσῃ τὴν ὑπόληψίν των καὶ θὰ τὸ μειώσῃ οὕτως ἀκόμη περισσότερον. Ἡ ἀνάπτυξις θὰ ἔλθῃ φυσιολογικῶς σὺν τῷ χρόνῳ μὲ τὴν κανονικὴν δίαιταν, ἣτις δίδει ὑγίαν καὶ χαράν. Ἡ λαιμαργία, ἀντιθέτως, προκαλεῖ παχυσαρκίαν, καθιστῶσαν δυσκίνητον καὶ γελοῖον τὸ παιδί ἐνώπιον τῶν συνομιλήκων του. Διὰ τῆς μεθόδου ταύτης θὰ πει-

«Ἄρτον Θεοῦ θέλω, ἄρτον οὐράνιον, ἄρτον ζωῆς, ὅς ἐστιν σὰρξ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ...»
(Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας)

σθῆ νὰ περιορίσῃ τὴν λαιμαργίαν καὶ κατὰ συνέπειαν τὴν κλοπὴν, ἣτις ὡς βαθυτέραν αἰτίαν ἔχει τὴν λαιμαργίαν.

Δυστυχῶς δὲν εἶναι σπάνια, ὅσον νομίζεται, αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς τὸ παιδί παρακινεῖται ἢ ὑπὸ τῶν φίλων του ἢ ὑπὸ τῶν γονέων του εἰς τὴν κλοπὴν. Καὶ ἡ μὲν πρώτη περίπτωσις ἀντιμετωπίζεται εὐκολώτερον. Ἄρχεῖ νὰ συμβουλευώμεν καὶ νὰ πείσωμεν τὸ παιδί νὰ διακόψῃ πάντα φιλικὸν δεσμὸν μὲ ὁμηλικούς του κακῆς ἠθικῆς ποιότητος, ἢ μετὰ τῶν ὁποίων συναναστροφή τῷ προξενεῖ ἠθικὰς ζημίας. Δυσκολωτέρα ὅμως εἶναι ἡ δευτέρα περίπτωσις. Οὐδεμία, βεβαίως, χωρεῖ ἀμφιβολία, ὅτι θὰ συμβουλευώμεν τὸ παιδί νὰ ἀρνηθῆ νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὰς κακὰς προτροπὰς τῶν τοιούτων γονέων, οἵτινες ἀπεργάζονται τὴν ψυχικὴν του διαστροφήν· «πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις» (Πράξ. ε' 29), οἰοιδήποτε καὶ ἂν εἶναι οἱ ἄνθρωποι. Τὸ ὅτι ὅμως ἡ σύστασις μας αὕτη δυνατὸν νὰ γεννήσῃ νέα προβλήματα καὶ νέα ἄτοπα εἶναι προφανές. Μειοῦται αὐτομάτως ὁ πρὸς τοὺς γονεῖς σεβασμὸς. Κλονίζεται ἡ πρὸς αὐτοὺς ἐμπιστοσύνη. Φυγαδεύεται ἡ ὑπακοή, καὶ ὅταν ἀκόμη αὕτη εἶναι ἀναγκαία. Καθηκὸν μας εἶναι νὰ λάβωμεν σοβαρῶς ὑπ' ὄψει μας πάντας τοὺς κινδύνους τούτους, διὰ νὰ προσπαθῆσωμεν νὰ προφυλάξωμεν τὸ παιδί ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν κλοπὴν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς λοιπὰς πτώσεις, ἃς συνεπάγεται ἡ τοιαύτη συμβουλή μας. Τοῦτο θὰ κατορθωθῆ, ἔὰν ἐκτενέστερον ὁμιλήσωμεν εἰς τὸ παιδί διὰ τὸν σεβασμὸν ποὺ ὀφείλει πρὸς τοὺς γονεῖς του, καὶ ὅταν ἀκόμη παρασύρωνται ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Οὕτω, τῇ βοήθειᾳ τοῦ οὐρανοῦ Πατρός, θὰ προστατευθῆ ἡ ψυχὴ του ἐξ ἀτοπημάτων, προκληθησομένων διὰ τῆς συμβουλῆς μας, νὰ ἀρνηθῆ ὑπακοὴν εἰς τοὺς παρωθοῦντας πρὸς κλοπὴν γονεῖς του.

Μεταξὺ τῶν παιδιῶν ὑπάρχουν καὶ τὰ ἐκ γενετῆς ἔχοντα κλίσειν πρὸς τὴν κλοπὴν. Ἡ κλίσις αὕτη καλεῖται *κλεπτομανία*. Παιδιά, καὶ ἔφηβοι ἀκόμη, καλῶν καὶ ἠθικωτάτων οἰκογενειῶν, κατατροχόμενοι ὑπὸ τῆς δυσιάτου ταύτης ἀθνεσίας τῆς κλεπτομανίας, καταντοῦν συνεχῆς ἀφορμὴ προσβολῶν καὶ πικριῶν τῶν γονέων αὐτῶν. Ἡ διόρθωσις τῆς φοβερᾶς ταύτης ψυχικῆς νόσου εἶναι ὄντως δυσκολωτάτη. Ἡ δύναμις τῆς βουλήσεως ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ εἶναι ἀσθενεστάτη. Αἱ πρὸς κλοπὴν ἐσωτερικαὶ παρορμήσεις εἶναι τόσον ἰσχυραί, ὥστε ἡ ψυχικὴ ἀντίστα-

«... Καὶ πόμα Θεοῦ θέλω, τὸ αἷμα Αὐτοῦ, ὃ ἐστὶν ἀγάπη ἀφθαρτος καὶ ἀένναος ζωῆ».

(Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας)

σις σπανίως επιτυγχάνει ν' αποτρέψη ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς κακῆς πράξεως τῆς κλοπῆς.

Διὰ τοῦτο τοῦ Ἐξομολόγου ἡ προσοχὴ πρέπει νὰ στραφῆ εἰς ἐνίσχυσιν τῆς βουλήσεως. Παραδείγματα ζωηρῶς περιγραφόμενα, ἀνθρώπων, οἵτινες ἀπώλεσαν τὴν ὑπόληψίν των, τὴν τιμὴν των, τὴν ἐμπιστοσύνην, τέλος δὲ καὶ τὴν ἐλευθερίαν των, ἐγκλεισθέντες ὡς κακοποιοὶ εἰς τὰς φυλακάς, εἶναι ἀρκοῦντως συντελεστικά διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς βουλήσεως τοῦ κλεπτομανοῦς. Ἄλλ' ἢ Ἐξομολόγησις δὲν ἀποβλέπει εἰς παιδαγωγίαν μόνον. Δὲν ἀρκεῖ ἡ προβολὴ τῶν *προσκαίρων ποινῶν* πρὸς ἀποτροπὴν ἀπὸ τοῦ κακοῦ. Σκοπὸς αὐτῆς εἶναι ἡ συμφιλίωσις μετὰ τοῦ προσβληθέντος Θεοῦ καὶ ἡ παρ' αὐτοῦ ἐπίτευξις συγχωρήσεως πρὸς ἀποφυγὴν *αἰωνίων ποινῶν*. Εἶναι, ἐπομένως, ἀναγκαῖον νὰ προβληθῆ εἰς τὸν κλεπτομανῆ, ὅπως καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην περίπτωση ἀμαρτήματος, ἢ πρὸς τὸν Θεὸν γενομένη διὰ τῆς κλοπῆς παρακοὴ καὶ ἡ παράβασις τῆς ρητῆς Του «οὐ κλέψεις» (Ἐξ. κ' 14, 17). Ἀπὸ τὸ ὅμμα τοῦ Θεοῦ οὐδὲν δύναται νὰ ἀποκρυβῆ. Οὕτω καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὸ Μυστήριον τῆς Ἐξομολόγησεως θὰ ἐπιτύχη μὲ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου, νὰ θεραπεύσῃ τὴν νοσοῦσαν ἐκ κλεπτομανίας ψυχὴν τοῦ παιδιοῦ.

Εἶναι φανερὸν ὅτι, κατὰ κανόνα, δὲν ἔχει τὸ παιδί τὴν εὐχέρειαν νὰ ἀποδώσῃ τὸ κλαπὲν ὑπ' αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο σχεδὸν πάντες οἱ ἀσχοληθέντες μὲ τὸ θέμα συμφωνοῦν, ὅτι δὲν εἶναι συνήθως ἀπαραίτητος ἡ σύστασις νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ διαπραχθὲν διὰ τῆς κλοπῆς ἀδίκημα. Τοῦτο ἰσχύει ὡς κανὼν. Ἄν ὅμως πρόκειται περὶ ἀντικειμένου ἢ χρημάτων, ἅτινα ἀκόμη εὐρίσκονται εἰς τὴν κατοχὴν του, καλὸν εἶναι νὰ ἐπιστραφοῦν καταλλήλως. Ἡ πράξις αὕτη τῆς ἐπανορθώσεως θὰ προξενήσῃ ἀληθῶς εὐεργετικὴν ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ παιδιοῦ ἐπίδρασιν.

β) **Τὸ ψεῦδος**: Συνηθέστατον ἀμάρτημα τῶν παιδιῶν, προκαλούμενον ἐκ διαφόρων αἰτιῶν, τὰς ὁποίας ὀφείλει ἐπίσης ὁ Ἐξομολόγος ν' ἀνακαλύψῃ, διὰ νὰ χωρήσῃ ἀσφαλέστερον εἰς τὴν ἐκρίζωσιν τοῦ κακοῦ. Συνήθως τὸ ψεῦδος προβάλλεται, διὰ νὰ ἀποκρύψῃ τὸ παιδί ἀταξίαν του καὶ ν' ἀποφευχθῶν οὕτω αἱ ὀδυνῆραὶ συνέπειαι. Ἄλλοτε χρησιμοποιοῦν τὰ παιδιὰ ψεῦδος, διὰ νὰ ἀφεθῶν ἐλεύθερα νὰ φθάσουν εἰς σκοποὺς μυστικούς. Ἄλλα παιδιὰ ψεύδονται ἀπὸ ὑπερβολικὴν δειλίαν. Τὸ ψεῦδος συχνὰ λαμβάνει τὴν μορφήν συκοφαντίας, ὅταν ἀποβλέπῃ εἰς δυσφήμισιν ἄλλων.

«Μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου, εἰ τις σχίζοντι ἀκολουθεῖ, βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομεῖ».
(Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας)

Σκοπὸς τότε εἶναι ἡ ὑποσκέλισις ἱκανωτέρου, προκαλουμένη ἀπὸ αἰσθημάτων κατωτερότητος, ὁπότε ἡ θεραπεία πρέπει νὰ ἀποβλέψῃ εἰς τὴν ἐκδίωξιν τῶν αἰσθημάτων τούτων τῆς κατωτερότητος, καὶ τότε ἡ διόρθωσις ἐπέρχεται αὐτομάτως. Ἡ αὐτοεπίδειξις εἶναι ἄλλη αἰτία τοῦ ψεύδους. Εἰς τὰς λοιπὰς ὁμως περιπτώσεις θὰ δειχθῇ εἰς τὸ παιδί, πόσον μέγα κακὸν εἶναι τὸ ψεῦδος, τὸ ὁποῖον ἀφαιρεῖ τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ θέτει ὑπὸ ἀμφισβήτησιν καὶ ὄλας τὰς ἄλλας εἰλικρινεῖς καὶ ἀληθεῖς τοῦ παιδιοῦ ἐκδηλώσεις. Ἐπὶ πλέον, θὰ προβληθῇ πόσον ἀγαπᾶται καὶ τιμᾶται ὁ εἰλικρινής, ἰδίως ὅταν ὁμολογῇ τὰ σφάλματά του καὶ εἶναι ἕτοιμος νὰ ὑποστῇ γενναίως τὰς συνεπείας τῶν σφαλμάτων του. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἐπιστῶμεν ἰδιαίτερος τὴν προσοχὴν τῶν πνευματικῶν μας πατέρων. Ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει πρέπει νὰ λεχθῇ εἰς τὸ παιδί, ὅτι ἡ ὁμολογία τῶν σφαλμάτων του καὶ ἡ φιλαλήθειά του θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀποτροπὴν τῆς ἐπακολουθούσης τιμωρίας. Ἡ ἠθικὴ τοῦ χριστιανοῦ δὲν πρέπει νὰ ἐξορτᾶται ἀπὸ τὴν πρόσκαιρον ὠφέλειαν, τὴν ὁποῖαν τυχὸν προσπορίζει, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἀρετὴν, αὐτὴν καθ' ἑαυτήν, καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ εἴμεθα εὐάρεστοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, Ὅστις ἐν οὐρανοῖς θὰ ἀμείψῃ τὴν ἀρετὴν μας.

Ὡς εἰς τὴν μνημονευθεῖσαν ἤδη περίπτωσιν τοῦ κλεπτομανοῦς, ὑπάρχουν καὶ παιδιὰ ψευδομανῆ. Καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δύναται πολλάκις ἡ αἰτία νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τὴν ἐν τῇ ψυχῇ ὑπαρξίν αἰσθημάτων κατωτερότητος, εἰς τὰ ὁποῖα τὸ παιδί ἀντιδρᾷ προβάλλον τὸ ψεῦδος, διὰ νὰ δειχθῇ ἀνώτερον ἄλλων. Διηγεῖται φανταστικὰς ἱστορίας, περιπετείας, ἐπιτυχίας, εἰς τὰς ὁποίας τοποθετεῖ ὡς ἥρωα ἑαυτό, ἐπιδιῶκον τὸν θαυμασμόν τῶν συνομιλήκων του. Ἡ θεραπεία τῶν συμπλεγμάτων μειονεξίας θὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην καὶ τὴν ἐκρίζωσιν τοῦ ψεύδους αὐτομάτως. Ἄλλοτε πάλιν ἡ αἰτία ἀνευρίσκεται εἰς τὸ περιβάλλον. Παιδιὰ προσερχόμενα ἀπὸ γονεῖς θρησκευτικῶς καὶ ἠθικῶς ἀδιαφόρους, εἰς τῶν ὁποίων τὸ στόμα ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν εὐρίσκειται τὸ ψεῦδος. Γονεῖς τοιοῦτοι εἶναι ἐπόμενον νὰ ἐπιδροῦν ὀλεθρῶς ἐπὶ τῆς παιδικῆς ψυχῆς, τὴν ὁποῖαν νὰ διαποτίζουν ἀπὸ βρεφικῆς ἡλικίας μετ' ὃν δηλητήριον τοῦ ψεύδους, οὕτως ὥστε τὸ ψεῦδεςθαι νὰ καταντᾷ μόνιμος ψυχικὴ κατάστασις καὶ ἀληθῆς μανία. Πόσον δύσκολον ἀποβαίνει διὰ τὸν πνευματικὸν πατέρα ἡ ἀντιμετώπισις τῆς τοιαύτης καταστάσεως δὲν εἶναι, νομίζομεν,

«Φεύγετε οὖν τὰς κακοτεχνίας καὶ ἐνέδρας τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου...»
(Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας)

ἀνάγκη νὰ σημειωθῆ. Τῇ ἐνισχύσει ὁμως τοῦ φωτισμοῦ τοῦ Ἁγ. Πνεύματος ὁ Ἐξομολόγος θὰ χωρήσῃ ὡς ἐξῆς εἰς τὴν προσπάθειάν του. Πρῶτον θὰ βοηθήσῃ τὸ ἐξομολογούμενον παιδί νὰ κατανοήσῃ τὴν βαρῦτητα τοῦ ἁμαρτήματος διὰ παραδειγμάτων εἰλημμένων ἐκ τῆς Ἁγ. Γραφῆς καὶ τῆς καθημερινῆς πείρας του. Ἐπειτα θὰ προβάλλῃ τὸν σεβασμόν, τοῦ ὁποίου ἀπολαύουν οἱ φιλαλήθεις. Καὶ τέλος, θὰ φέρῃ παραδείγματα φιλαλήθων, οἵτινες ἐτιμήθησαν διὰ τὴν ἀρετὴν των αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

γ) *Αἱ ἠθικαὶ παρεκτροπαί* : Τὰ κατὰ τῆς ἀγνότητος ἁμαρτήματα συναντῶνται εἰς μικρὰν κλίμακα καὶ ὑπὸ ἀσχημάτιστον ἀκόμη μορφήν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς καταλλήλου πρὸς ἐξομολόγησιν ἡλικίας. Τότε τὸ ἔργον τοῦ Ἐξομολόγου εἶναι εὐκολώτερον. Ἀπαιτεῖται μόνον προσοχὴ εἰς τὸ νὰ διακριθῆ ἂν ὅ,τι τὸ παιδί ἐξομολογῆται, ὡς κατὰ τῆς ἠθικῆς ἀγνότητος ἁμαρτήματα, εἶναι τοιοῦτο ἢ ὄχι, διότι τὸ παιδί τῆς ἡλικίας αὐτῆς δὲν εἶναι ἀκόμη ἱκανὸν νὰ διακρίνῃ ἂν αἱ πράξεις του εἶναι ἠθικῶς ἐπιλήψιμοι ἢ ὄχι. Ἄλλως τε ἐκφράζεται ἐξ ἐντροπῆς λίαν ἀορίστως : « Ἐκανα κακὰ πράγματα » κ.τ.ῶ.

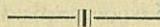
Ὅταν ὁμως προχωρήσῃ ἡ παιδικὴ ἡλικία, τὸ παιδί ἐμπλέκεται εἰς τὰ δίκτυα μεγαλυτέρων παιδιῶν καὶ περιπίπτει εἰς ἁμαρτήματα κατὰ τῆς ἀγνότητος σοβαρότερας μορφῆς. Τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου μυοῦνται ἐκ μέρους τῶν μεγαλυτέρων εἰς πράξεις ἠθικῶν παραπτώσεων. Ἰδίως τὰ παιδιὰ, τὰ ὁποῖα διαβιοῦν εἰς οἰκοτροφεία, ὀρφανοτροφεία, κολλέγια μὲ ἐσωτερικὴν ζωὴν κλπ. ἰδρύματα, ἔνθα ἡ ζωὴ εἶναι κοινὴ καὶ ὁ ὕπνος εἰς θαλάμους ὁμαδικούς, ἐμφανίζον τοιαύτην «σεξουαλικὴν» ἐνημερότητα, ὥστε ἀποβαίνει ἀληθῶς ἐκπληκτικὸν τὸ φαινόμενον. Ὁ πνευματικὸς πατὴρ ἐνώπιον τοιαύτης κατηγορίας παιδιῶν ἔχει νὰ παλαίσῃ κατὰ μεγάλων δυσκολιῶν. Ἡ πρώτη καὶ οὐσιωδέστερα συμβουλή εἶναι νὰ ἀπομακρυνθῆ ὁ ἐξομολογούμενος ἀπὸ τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἀπεργάζονται τὴν ἠθικὴν του καταστροφὴν. Εἶναι ὁμως τοῦτο εὐκόλον ; Πῶς θὰ διακόψῃ τις τὰς ἐν τῷ σχολείῳ σπουδὰς του ; Εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπομακρυνθῆ τοῦ ὀρφανοτροφείου ὁ τρώφιμός του, χωρὶς νὰ διατρέξῃ ἴσους ἢ καὶ σοβαρότερους ἠθικοὺς κινδύνους ; Πείθονται οἱ γονεῖς νὰ μὴ ἀποστέλλουν τὰ τέκνα των εἰς ἐσωτερικῆς ζωῆς σχολεῖα ; Τὰ προβλήματα ταῦτα ὀρθοῦνται ἐνώπιόν μας καὶ εἶναι ἀληθῶς δυσεπίλυτα. Ὅπως ὁμως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, θὰ καταβάλωμεν πᾶσαν προσπά-

«... Μήποτε, θλιθέντες τῇ γνώμῃ αὐτοῦ, ἐξασθενήσῃτε ἐν τῇ ἀγάπῃ».
(Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας)

θειαν νὰ ἀπομακρύνωμεν τὸ παιδί ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα τῆς κατηγορίας αὐτῆς, διὰ νὰ θεμελιώσῃ τὴν ζωὴν του ἐπὶ ἠθικῶς ἀκλονήτων βάσεων καὶ ν' ἀποβῆ χριστιανὸς «μὴ συσχηματιζόμενος τῷ αἰῶνι τούτῳ... δοκιμίζων τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον» (Ρωμ. ιβ' 2).

Μεγίστη ὅμως προσοχὴ ἀπαιτεῖται εἰς τὰς πρὸς τὸ παιδί ἐρωτήσεις μας ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, μήπως ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ μας νὰ διακριβώσωμεν τὸ εἶδος τοῦ ἠθικοῦ παραπτώματος, τὴν συχνότητά του, τὸν τόπον κ.λπ., ὑποβάλωμεν ἐρωτήσεις, αἵτινες θὰ σκανδαλίουν τὴν συνείδησίν του ἢ θὰ προξενήσουν ἀπορίας εἰς τὴν ψυχὴν του καὶ θὰ τὸ ἀναγκάσουν νὰ ζητήσῃ πληροφορίας περισσοτέρας, ἢ θὰ τὸ πληροφοροῦσιν πράγματα ἄγνωστα εἰς αὐτό. Ἀπαιτεῖται, ἄρα, πολλὴ προσοχὴ καὶ μεγίστη διάκρισις κατὰ τὴν ὑποβολὴν τῶν ἐρωτήσεων. Κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀσχοληθέντων μὲ τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι προτιμώτερον νὰ ζημιωθῇ ἢ πληρότης τῆς ἔσομολογήσεως, παρὰ νὰ προκληθῇ ζημία εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ παιδιοῦ καὶ σκανδαλισμὸς δυσθεράπευτος.

Ἀρχιμ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΧΑΛΟΦΤΗΣ

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΩΣ ΚΑΘΟΔΗΓΗΤΟΥ

Ἐκεῖ πού θὰ ῥίψῃ ὄλο τὸ βάρος του ὁ Ἱερεὺς εἰς τὸ χωρίον, εἶναι ἡ καθοδήγησις τοῦ ποιμνίου του. Νέοι, νέαι, μεσήλικες, καὶ πρεσβῦται, ἀπὸ τὸν Ἱερέα των περιμένουν νὰ ὀδηγηθοῦν εἰς τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιτύχῃ εἰς τὸν σκοπὸν του αὐτὸν πρέπει νὰ σταθῇ ἄξιος τῆς ἐμπιστοσύνης των. Ὅταν ὁ Ἱερεὺς σταθῇ εἰς τὸ ὕψος του, ὄλοι θὰ τὸν περιβάλλουν, μὲ ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν, καὶ οἱ λόγοι του θὰ εὗρουν ἀπήχησιν μέσα εἰς τὰς ψυχὰς των. Ἄλλως, θὰ εἶναι «φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ». Πρέπει νὰ προσέξῃ ὅμως ὅταν νουθετῇ, συμβουλευῇ ἢ ἐλέγχῃ. Διότι δὲν εἶναι ὄλοι τῆς ἰδίας ἡλικίας, οὔτε τῆς ἰδίας μορφώσεως. Κάθε ἡλικία θέλει ἰδιαιτέραν μεταχειρίσιν.

1. Ὁ Ἱερεὺς καθοδηγητὴς τῶν νέων.

Ὅταν ἔχῃς νέον μπροστά σου, πρόσεχε! Σκέψου πὸς ἔχεις ἄνθρωπον μὲ φαντασίαν ζωηρὰν καὶ καρδίαν ὀρηκτικὴν. Τὸ φῶς

«Ἀλλὰ πάντες ἐπὶ τὸ αὐτὸ γίνεσθε ἐν ἀμεριστῷ καρδίᾳ».
(Ἱγνάτιος Ἀντιοχείας)

τῆς πείρας δὲν ἦλθε ἀκόμη, διὰ νὰ διαλύσῃ τὰ σκοτάδια τῆς ἀγνοίας. Ὁ νέος, μὲ τὴν ζωηράν του φαντασίαν, λύει εὐκολὰ ὅλα τὰ προβλήματα, πὺν ὀρθώνονται μπροστά του. Τίποτε δι' αὐτὸν δὲν εἶναι δύσκολον. Ὅμως τὰ εὐκολὰ δι' αὐτόν, εἶναι δύσκολα δι' ἑσέ τὸν Ἱερέα. Διότι πόσῃ μεγάλῃ ὑπομονῇ καὶ ἐπιμονῇ πρέπει νὰ ἔχῃς, διὰ νὰ τὸν κατεβάσῃς ἀπὸ τὰ σύννεφα μέσα εἰς τὰ ὁποῖα ζῆ; Πόσῃ μεγάλη προσοχὴ χρειάζεται, διὰ νὰ δυνηθῆς νὰ ἀνακόψῃς τὸν φρενήρη δρόμον του πρὸς τὸ ἄγνωστον;

Ὁ νέος θέλει εἰδικὴν μεταχείρισιν. Θὰ τοῦ δείξῃς ἀγάπην ἀληθινήν, θὰ τοῦ δείξῃς ἐνδιαφέρον πραγματικόν, θὰ τὸν περιβάλλῃς μὲ στοργήν, θὰ νοιώσῃς ὡς ἰδικὰ σου βιώματα, τὰ βιώματά του. Καὶ τότε, καὶ αὐτὸς μὲ τὴν σειράν του, θὰ σοῦ ἀνοίξῃ τὴν καρδίαν, καὶ θὰ σοῦ ἔχῃ ἀπεριόριστον ἐμπιστοσύνην. Κάθε του σκέψις, κάθε του πόθος, θὰ διαβιβάζονται χωρὶς κανένα ἐνδοιασμόν εἰς ἑσέ, καὶ σὺ μὲ προσοχὴν θὰ δώσῃς τὰς δεούσας κατευθύνσεις.

Ὁ νέος τοῦ χωρίου διαφέρει τοῦ νέου τῆς πόλεως καὶ εἰς τὴν ἀνατροφὴν καὶ εἰς τὴν μόρφωσιν καὶ εἰς τὸ περιβάλλον. Δὲν εἶναι δύσκολος, δὲν εἶναι ἀτίθασσος· τοῦναντίον εἶναι καλόβολος καὶ φρόνιμος, καὶ περισσότερον ἐπιδεκτικὸς πνευματικῆς μορφώσεως. Ἀρχεῖ νὰ εὔρη τὸν κατάλληλον καθοδηγητήν, πὺν δὲν εἶναι κανεὶς ἄλλος καλύτερος, ἀπὸ τὸν Ἱερέα τοῦ χωρίου του. Ἡ εὐθύνη τοῦ Ἱερέως εἶναι βαρυτάτη, ἂν ἀμελήσῃ νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ ὀμιλήσῃ εἰς τὸν νέον. Πρέπει εἰς ὅλας του τὰς ἐπιδιώξεις, καὶ εἰς ὅλας του τὰς ἐκδηλώσεις νὰ τὸν προφθάσῃ. Μὴν ἀφίνης νὰ σὲ ξεπεράσῃ, διότι μὲ τὴν ὀρμητικὴν του καρδίαν θὰ σὲ ἀφίση πολὺ πίσω, καὶ θὰ εἶναι ἀργὰ πλέον νὰ τὸν προφθάσῃς. Ὅποτε ὑπάρχει κίνδυνος νὰ ριφθῆ εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ διὰ τὴν ἀπώλειαν θὰ δώσῃς λόγον καὶ σὺ μίαν ἡμέραν. Ἄκουε τὴν Ἐκκλησίαν, πὺν ὡς ἄλλος Δαυὶδ σοῦ φωνάζει «Φείσασθέ μου τοῦ παιδαρίου Ἀβεσσαλώμ». (Β' Βασιλ. ιη', 5).

2. Ὁ Ἱερεὺς καθοδηγητὴς τῶν νεανίδων

Ἡ νέα, περισσότερον πειθίηνιος καὶ δειλὴ ἐκ φύσεως, εἶναι πλέον ἐπιδεκτικὴ νοουθεσίας. Φροντίζει καὶ θέλει πραγματικὰ νὰ σταθῆ εἰς τὸν δρόμον τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ αἱ διάφοροι ἐξωτερικαὶ δυνάμεις (μίμησις, μόδα, ζήλεια), ἐπιδροῦν εἰς τὴν ἰδιοσυγκρασίαν τῆς καὶ πολλάκις τὴν παρασύρουν εἰς τὸν δρόμον τῆς

«Ὅταν γὰρ μηδεμίαν ἔρις ἐνερίσται ἐν ἡμῖν, ἡ δυναμένη ἡμᾶς βασανίσαι, ἄρα κατὰ Θεὸν ζήτε». (Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας)

ἀμαρτίας. Ἐδῶ καλεῖται πάλιν ὁ Ἰερεὺς νὰ κατευθύνῃ τὰ βήματα τῆς. Βεβαίως εἶναι κοπιαστικόν, ἀλλὰ περισσότερον ἐπικίνδυνον. Ὁ πονηρὸς ἔχει πολλὰ ἔργαλεία εἰς τὰ χέρια του νὰ πλανήσῃ τὸν ἄνθρωπον. Διὰ τοῦτο χρειάζεται μεγαλυτέρα προσοχή. Χρειάζεται ὁ Ἰερεὺς νὰ εἶναι πολὺ λεπτὸς καὶ πολὺ προσεκτικὸς εἰς τὰς ἐκφράσεις του, εἰς τὰς χειρονομίας του, εἰς τὰς λέξεις καὶ εἰς τὰς φράσεις, ποὺ θὰ μεταχειρισθῇ. Μία ἄστοχος λέξις, μία ἄστοχος χειρονομία, μία ματιά του, ἢ μπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ ὀλόκληρον σκάνδαλον. Δὲν ἢμπορεῖς νὰ συμπεριφερθῆς εἰς μίαν νέαν, ὅπως εἰς ἕνα νέον, ἔστω καὶ τῆς ἰδίας ἡλικίας. Εἰς τὸν νέον πολλάκις θὰ εὐρεθῆς εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ὀμιλήσῃς ὡμὰ διὰ διάφορα ζητήματα, δὲν ἢμπορεῖς ὅμως νὰ μεταχειρισθῆς τὸν ἴδιον τόνον ἢ τὰς ἰδίας λέξεις εἰς τὴν νέαν. Θὰ εὐρῆς τὰς λεπτοτέρας λέξεις, ποὺ περιέχουν τὸ νόημα τοῦ ζητήματος, ποὺ θέλεις νὰ ἀναπτύξῃς. Ἄλλὰ προσοχή, μήπως εἶναι λέξεις διαφορούμεναι.

Δύσκολον βέβαια ἔργον, ἀλλ' ἀναγκαῖον καὶ θάραστον. Ἡ λεπτή τῆς κρᾶσις καὶ ἡ ἰδιοσυγκρασία τῆς, δὲν ἐπιτρέπουν χειρισμοὺς τοῦ λόγου ἐπικινδύνους. Νά, διατὶ πρέπει νὰ προσέξῃ ὁ Ἰερεὺς εἰς τὴν καθοδήγησιν τῶν νεανίδων.

3. Ὁ Ἰερεὺς καθοδηγητὴς τῶν μεσηλίκων

Καὶ τώρα οἱ μεσήλικες. Ἐδῶ στάδιον εὐρὺ ἀνοίγει τὰς πύλας μπροστὰ εἰς τὸν Ἰερέα. Ἐδῶ ἢμπορεῖς νὰ ὀμιλῆς περισσότερον ἀνοιχτά, νὰ καυτηριάσῃς μὲ πιδ ἐντόνες λέξεις καὶ περισσότερον κτυπητά, τὰ λάθη τῆς ἡλικίας αὐτῆς. Ἐδῶ ἢμπορεῖς νὰ ὀμιλῆς μὲ τόνον, ὄχι βέβαια αὐθάδη, ἀλλὰ ἐλεγκτικόν. Εἶναι ἡ ἡλικία, ποὺ ἔχει ἀνάγκην ἐνὸς περισσότερον αὐστηροῦ λόγου. Ὅλα ὅμως αὐτὰ πότε; Ὅταν ἔχῃς κατορθώσει νὰ ἀποκτήσῃς τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς. Καὶ πῶς θὰ ἀποκτήσῃς τὴν ἐμπιστοσύνην; Ὡ! χίλιαι δύο σοῦ δίδονται εὐκαιρία! Ἄρκεῖ νὰ τὰς ἐκμεταλλευθῆς.

Καλεῖσαι νὰ κάμῃς ἀγιασμόν ἢ νὰ ψάλῃς μίαν παράκλησιν, μὴν κυτᾶς πότε θὰ πάρῃς τὸ «μπαξίσι» καὶ νὰ τρέξῃς νὰ φύγῃς. Περίμενε. Ἄρχισε μὲ γλυκὺν τρόπον καὶ ἐνδιαφέρον νὰ «ψαρεύῃς». Κάτι θὰ ἔχῃ ἀκουσθῆ εἰς τὸν στενὸν κύκλον τοῦ χωρίου σου διὰ κάποιον ζήτημα, ποὺ ἀπασχολεῖ τὴν οἰκογένειαν αὐτὴν. Ἄνοιξε συζήτησιν καὶ κράτησέ την γύρω εἰς τὸ φλέγον ζήτημα!

«Ὁὺ δὲ μερισμὸς ἐστὶν καὶ ὀργή, θεὸς οὐ κατοικεῖ».

(Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας)

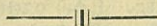
ὀμίλησε, ζήτησε γνώμην, δόσε τὴν ἰδικήν σου, χωρὶς νὰ θίξης πρόσωπα. Πρόσεχε· ὁ καλὸς χειρισμὸς τοῦ θέματος, θὰ σοῦ δώσῃ τὸ ποθοῦμενον. Καὶ ἔτσι, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἐμπιστοσύνης θὰ φέρῃς καὶ τὸν ἁγιασμόν εἰς τὸ σπίτι αὐτό, μὲ τὴν νὰ ἀκολουθηταὶ ἡ Ἱεροπραξία ἀπὸ συμβουλὰς καὶ νοουθεσίας, ποὺ φέρουν τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἡρεμίαν εἰς τὴν οἰκογένειαν.

4. Ὁ Ἱερὸς καὶ οἱ πρεσβῦται

Οἱ πρεσβῦται. Ὅταν συζητῆς καὶ ὀμιλῆς μὲ τοὺς γεροντοτέρους, μὴ λησμονεῖς ὅτι ὀμιλεῖς εἰς τὴν πείραν. Καὶ πολλάκις ἡ πείρα ἐντρόπιασε διπλώματα μὲ καρικινικὰς ὑπογραφάς, καὶ ἐχαμογέλασεν εἰρωνικὰ μπροστὰ εἰς τὴν σοφίαν τῶν πανεπιστημίων. Διὰ τοῦτο χρειάζεται προσοχὴ καὶ σύνεσις.

Ἐὰν ὁ γέρον ζιτητῆ συμβουλὴν, ζύγισε καλὰ τὴν ἀπάντησιν ποὺ θὰ δώσῃς, διότι ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν αὐτήν, θὰ ἐξαρτηθῇ ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ ἡ ἐκτίμησις καὶ ἡ πίστις πρὸς τὸν Ἱερέα του. Ἐὰν σοῦ ὀμιλήσῃ καὶ σὲ παρατηρήσῃ διὰ κάτι, μὴ θυμώσῃς, οὔτε νὰ τὸ θεωρήσῃς προσβλητικόν. Πρόσεχε τὰ λόγια του, διότι χωρὶς νὰ ζημιωθῆς, κάτι θὰ κερδίσῃς. Εἶδαν πολλὰ τὰ μάτια του, καὶ ἡ καρδιά του ἐδέχθη πολλὰς χαρὰς καὶ λύπας, διὰ νὰ ἀσπρίσουν τὰ μαλλιά του.

Πρεσβ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΗΛΙΑΣ

ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΗΣ Μ. ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ

1ον

Εἰς τὴν Γ' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν

(28 Μαρτίου 1954)

Φάρος τηλαυγῆς καὶ σωτήριος στὰ τρικυμισμένα πελάγη τῆς κοινωνίας ὑποῦται ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου. Φάρος θείου φωτός. Φωτὸς ἀγάπης καὶ εἰρήνης καὶ δικαιοσύνης. Αἰώνιον καὶ μοναδικὸν Σύμβολον τῆς ὑπερτάτης ἀγάπης καὶ τῆς ὑπερτάτης θυσίας τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Αὐτὸν τὸν Σταυρὸν προβάλλει ἡ Ἐκκλησία μας εἰς τὰ πλῆθη τῶν χριστιανῶν πρὸς φωτισμόν καὶ ἐνίσχυσιν τῶν πιστῶν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς.

*

Ἰδιαιτέρως διὰ τὸ ἑλληνικὸν Ἔθνος ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου ἀπέβη σύμβολον νίκης καὶ πηγὴ δυνάμεως. Ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς

«Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς μὴδὲν κατ' ἐπιθειαν πράσσειν, ἀλλὰ κατὰ χριστομαθίαν».
(Ἱγνάτιος Ἀντιοχείας)

ἐκείνης ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐδόθη ἐξ οὐρανοῦ τὸ φωτεινὸν σῆμα «ἐν τούτῳ νίκα», ἡ ἱστορία τοῦ Ἔθνους μας παρουσιάζεται ὡς Σταυροῦ τρόπαιον. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἡ μέχρι τοῦ Γολγοθᾶ ὑψωθείσα, εἶναι τὸ ζωντανὸν παράδειγμα, τὸ ὁποῖον ἐνέπνευσε αὐτοθυσίαν καὶ ἡρωϊσμόν εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ μεγάλους ἥρωας τῆς πατρίδος καὶ μάρτυρας τῆς πίστεως. Ἡ πίστις τοῦ Σταυροῦ, μεταδιδόμενη ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, διὰ τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τῆς οἰκογενείας, διὰ τῶν πιστῶν διδασκάλων, εἶναι τὸ ἀνέσπερον καὶ παρήγορον φῶς, ἡ πολυτίμος κληρονομία τῶν Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων.

Τιμὴ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ τιμημένον ράσον, τὸ ὁποῖον διετήρησε καὶ μετέδωσε τὴν πίστιν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Τιμὴ εἰς τοὺς πτωχοὺς Ἑλληνας Ὁρθοδόξους γονεῖς, οἱ ὁποῖοι ἀνέθρεψαν τὰ τέκνα τῶν «ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου». Τιμὴ ἰδιαιτέρως εἰς τὸν Ἑλληνα διδάσκαλον, τὸν ἀκοίμητον φωτοδότην τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς.

Μέγα, θείον καὶ ἱερὸν τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου. Παραλαμβάνει ὡς ἄλλος γεωργὸς ἀγρὸν ἀκαλλιεργητὸν τὴν ψυχὴν τοῦ παιδιοῦ, διὰ νὰ τὴν ἀποδώσῃ καλλιεργημένην, χρυσιζουσαν ἀπὸ τὰ βαρεῖα στάχυα τῶν ἀρετῶν. Παραλαμβάνει πολλάκις ψυχὴν ἀγρίαν, διὰ νὰ ἐμβολιάσῃ εἰς αὐτὴν δένδρον καρποφόρον καὶ χρήσιμον. Ἔχει νὰ κλαδέψῃ κακίας καὶ νὰ ἐμβολιάσῃ ἀρετὰς εἰς πλῆθος ψυχῶν.

*

Ἐὰν ὑπάρχωμεν, ἐὰν ὑπάρχη Ἔθνος καὶ Ἐκκλησία, ὀφείλεται εἰς τὰ κρυφὰ σχολεῖα τῶν χρόνων τῆς σκλαβιάς. Εἰς τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου. Τότε βέβαια εἰς τὸν νάρθηκα τῆς Ἐκκλησίας, μὲ διδάσκαλον τὸν πτωχὸν κολόγηρον, μὲ βιβλία τὰ ψαλτήρια καὶ τὰ «ὀκτωήχια» τῆς Ἐκκλησίας. Μὲ παιδαγωγικὴν μέθοδον τὴν ἔμφυτον παιδαγωγικὴν τῆς καρδίας, ποῦ τροφοδοτεῖται ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ. Ἄν ὑπάρχη ἡ ἀγάπη αὐτή, τὸ ξένον γίνεται ἰδικόν σου παιδί, καὶ ἡ ὑπηρεσία πρὸς αὐτὸ ἀπὸ τὸν πιστὸν διδάσκαλον, λογίζεται ὡς ἐξυπηρέτησις αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ. «Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε», ἐπαναλαμβάνει ὁ πιστὸς διδάσκαλος. Ὑπομένει κόπους καὶ μόχθους μὲ πραγματικὴν αὐτοθυσίαν. Γίνεται λαμπάς, ἡ ὁποία λυώνει σιγὰ σιγὰ, διὰ νὰ φωτίσῃ τὰς νεαρὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν του.

Ἀπὸ αὐτόν, τὸν διδάσκαλον, περιμένει ἡ κοινωνία τοῦς πραγματικοῦς Ἑλληνας, μὲ τὸν ἀγνὸν καὶ θερμὸν πατριωτισμόν, καὶ πιστοὺς χριστιανοὺς, μὲ τὴν φλογεράν πίστιν τῶν πατέρων μας.

Ναί, ἀξίζει κάθε τιμὴ εἰς τὸν Ἑλληνα διδάσκαλον. Εἰς τὸν διδάσκαλον ποῦ ἐδίδαξε καὶ ἔδωκεν ἑλληνοπρεπὴ καὶ χριστιανοπρεπὴ μὀρφωσιν εἰς τὸ παρελθόν. Εἰς τὸν διδάσκα-

«Καὶ οἱ πρεσβύτεροι δὲ εὐσπλαγχοὶ, εἰς πάντας ἐλεήμονες, ἐπιστρέφοντες τὰ ἀποσπελανεμένα, ἐπισκεπτόμενοι πάντας ἀσθενεῖς, μὴ ἀμελοῦντες χήρας ἢ ὀρφανὰ ἢ πένητας...». (Πολύκαρπος Ζμύρνης)

λον, πού αγωνίζεται καί σήμεραν μέ αὐτοθυσίαν εἰς τόν ἴδιον ἱερὸν σκοπὸν. Ἀλλὰ καί εἰς τὸν μάρτυρα διδάσκαλον, ὁ ὁποῖος παρέδωκε τὴν ψυχὴν του εἰς τὸν βωμὸν τοῦ καθήκοντος καί ἐσφαγιάσθη ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῆς πίστεως καί τῆς πατρίδος. Ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν Ἑλλήνων θὰ εἶναι αἰώνιον μνημόσυον εἰς γενεάς γενεῶν.

*

Ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου, τὸ αἰώνιον σύμβολον τῆς αὐτοθυσίας καί τῆς ἀγάπης, ἅς ἐμπνέη καί ἅς ἐνδυναμώνῃ πάντοτε τὸν Ἕλληνα διδάσκαλον εἰς τὸ θεῖον καί ὕψηλόν ἔργον του.

2ον

Εἰς τὴν Δ' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν

(4 Ἀπριλίου 1954)

«Τοῦτο τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ».

Ἐν θαῦμα τοῦ Κυρίου ἐξιστορεῖ τὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον. Θαῦμα τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον φανερῶνει τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ δίδει καί σοβαρὰ διδάγματα εἰς τὸν καθένα μας.

*

Ἐρχεται ἓνας ταλαίπωρος πατέρας μέ τὸ ἀξιολύπητον παιδί του στὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Εἶναι δαιμονισμένον καί κάθε τόσο τὸ πάθος του τὸ σπρώχνει στὴν καταστροφὴν. Ἀνασθητον πέφτει ἀφρίζοντας στὶς φωτιὰς καί στὰ νερά. Ὁ δυστυχισμένος πατέρας ἀνοίγει τὸ στόμα του νὰ παρακαλέσῃ τὸν Χριστόν. «Κύριε, λέγει, εἰ τι δύνασαι, βοήθησον ἡμῖν». Κύριε, ἂν μπορῆς, θεράπευσε τὸ παιδί μου. Δὲν ἦσαν αὐτὰ λόγια πίστεως. Ἦσαν λόγια ἀμφιβολίας. Ἐν τῷ ὄ Κύριος ζητεῖ πίστιν πραγματικὴν. «Μὴν ἐρωτᾷς ἂν μπορῶ νὰ θεραπεύσω τὸ παιδί σου. Πῶς τῆσε καλλίτερα τὴν ψυχὴν σου ἂν μπορῇ νὰ πιστεῦσῃ». Διότι, «εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι». Ὅταν ὁ πατέρας ὡμολόγησε τὴν πίστιν του, ὅταν ἐφώνασε: «Πιστεῦω Κύριε», τὸ μεγάλο θαῦμα ἔγινε. Τὸ παιδί ἐθεραπεύθη.

Κατάπληκτοι οἱ Μαθηταὶ παρακολουθοῦν τὸ θαῦμα. Πῶς θὰ ἠμποροῦσαν ἄραγε, καί αὐτοὶ νὰ εἶχαν τὴν δύναμιν νὰ κάμουν ἓνα τέτοιο θαῦμα; Καί ὁ Κύριος τοὺς δίδει τὴν ἐξήγησιν. «Τοῦτο τὸ γένος», ἡ δύναμις τοῦ Σατανᾶ, λέγει, «οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ».

*

Προσέξατε, ἀγαπητοί. Τρία ὄπλα ἀπαραίτητα συνιστᾷ τὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον. Τὴν πίστιν, τὴν προσευχὴν, τὴν νηστείαν. Ἀπὸ τὸν πατέρα τὸν δύσπιστον ζητεῖ πίστιν, ἀπαραίτητον ἐφόδιον διὰ τὸν κάθε χριστιανόν, στὶς τρικυμίας τῆς ζωῆς. Πίστις, τὸ θεμέλιον τῆς Κοινωνίας. Πίστις, ἡ ἐγγύθις τῆς

«...Ἀλλὰ προνοοῦντες ἀεὶ τοῦ καλοῦ ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἀπεχόμενοι πάσης ὀργῆς, προσωποληψίας, κρίσεως ἀδίκου, μακρὰν ὄντες φιλαργυρίας...».
(Πολύκαρπος Σμύρνης)

ψυχικῆς σωτηρίας. Πίστις, ἡ πανίσχυρος δύναμις τοῦ χριστιανοῦ. «Εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι»!

Μετά τὴν πίστιν ἡ προσευχή. Ἡ προσευχὴ εἶναι τὸ χαριτωμένο παιδί τῆς πίστεως. Αὐτὴ συνδέει τὸν ἀδύνατον ἄνθρωπον μὲ τὸν πανίσχυρον Θεόν. Αὐτὴ εἶναι τὸ μυστικὸν τηλέφωνον, μὲ τὸ ὁποῖον φθάνουν μέχρι τοῦ Θεοῦ αἱ εὐχαριστίαι μας, αἱ δοξολογίαι, τὰ παράπονά μας, οἱ πόθοι μας, αἱ παρακλήσεις μας. Ἐάν ὑπάρχη πίστις ἀσφαλῶς θὰ ἐκδηλώνεται μὲ προσευχήν. Ὁ πιστὸς Χριστιανός, λέγουν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ζήσῃ χωρὶς προσευχήν. Ὅπως καὶ τὸ ψάρι δὲν ἠμπορεῖ νὰ ζήσῃ χωρὶς νερό. «Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε», λέγει ὁ Κύριος. «Ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε», γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Εἰς τὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον ἰδιαίτερος τονίζει ὁ Κύριος τὴν σημασίαν τῆς προσευχῆς κατὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Σατανᾶ. «Τὸ γένος τοῦτο (τοῦ Σατανᾶ) οὐκ ἔκπορεύεται (δὲν φεύγει) εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστεία»!

*

Μαζὺ μὲ τὴν προσευχὴν ὁ Κύριος ἀναφέρει καὶ τὴν νηστείαν. Τὴν νηστείαν, διὰ τὴν ὁποῖαν τόση περιφρόνησις ὑπάρχει εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν. Ὁ δῆθεν κίνδυνος τῆς υγείας, ἡ δῆθεν ἔλλειψις νηστησίμων τροφῶν, εἰς τὸ βάθος ὅμως ἡ ἀκατάσχετος λαιμαργία, ὠδήγησεν πολλοὺς εἰς κατάργησιν τῆς νηστείας. Αὐτοὶ οἱ περιφρονηταὶ τῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας ἰσχυρίζονται, ὅτι κατηργήθη ἡ νηστεία, ὅτι δὲν διδάσκεται εἰς τὰ Εὐαγγέλια, ὅτι δὲν εἶναι ἁμαρτία ἡ τροφή. Ἀπατῶνται οἰκτρῶς, ἐάν πιστεύουν ὅσα λέγουν. Τὴν νηστείαν τὴν ἐτήρησε καὶ τὴν ἐδίδαξεν ὁ ἴδιος ὁ Κύριος καί, μετ' Αὐτόν, οἱ Ἀπόστολοι καὶ ἀργότερον οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Κανεὶς δὲν κατήργησεν, οὔτε ἔχει δικαίωμα νὰ καταργήσῃ νόμους ἱεροῦς τῆς Ἐκκλησίας.

Μὲ ὀλίγην καλὴν θέλησιν εἶναι δυνατὸν νὰ σεβασθῶμεν θεσμοὺς θείους καὶ ἱεροῦς, τοὺς ὁποῖους καθώρισεν ἡ Ἐκκλησία μας καὶ οἱ ὁποῖοι εἶναι εὐεργετικοὶ καὶ εἰς τὴν υγείαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐάν, βέβαια, ὑπάρχουν λόγοι υγείας, ποῦ ἀπαγορεύουν τὴν νηστείαν, τότε καὶ ἡ Ἐκκλησία δίδει τὸ δικαίωμα νὰ μὴ νηστεύσῃ ὁ ἄρρωστος. Ἀρκεῖ νὰ μὴ ὑπάρχη ὁ ἐγκωμισμὸς καὶ ἡ περιφρόνησις πρὸς τοὺς νόμους τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ νηστεία βέβαια τῶν τροφῶν πρέπει νὰ συνοδεύεται μὲ τὴν νηστείαν τῶν ἁμαρτημάτων.

*

Πίστις, Προσευχὴ καὶ Νηστεία. Ἡ δύναμις τοῦ Σατανᾶ δὲν πολεμεῖται κατὰ τὴν βεβαίωσιν τοῦ Κυρίου, «εἰμὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστεία». Καὶ οὐδεὶς δικαιούται νὰ ἔξῃ ἀντίθετον γνώμην.

«...Μὴ ταχέως πιστεύοντες κατὰ τινος, μὴ ἀπότομοι ἐν κρίσει, εἰδότες ὅτι πάντες ὀφειλέται ἑσμέν ἁμαρτίας». (Πολύκαρπος Σμύρνης)

3ον

Εἰς τὴν Ε' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν

(11 Ἀπριλίου 1954)

«Ὁς ἐὰν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν
ἔσται ὑμῶν διάκονος, καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ
γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος».

Ἀξιοθρήνητα συμπτώματα ἐγωΐσμου παρουσιάζει τὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον.

*

Εἰς τὴν συγκινητικὴν πορείαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος «ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν». Τὸν ἐπλησίασαν δύο μαθηταί, ὁ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης. Συνομιλοῦν μὲ τὸν Κύριον μυστικά. Μήπως ἔρχονται νὰ τὸν παρηγορήσουν; Μήπως διὰ νὰ Τὸν ἐξυπηρετήσουν; Ὁχι. Τοῦ ζητοῦν ἀξιώματα καὶ πρωτοκαθεδρίας εἰς τὴν κοσμικὴν κυβέρνησιν, τὴν ὁποίαν ἐνόμιζαν ὅτι θὰ ἴδρυν ὁ Κύριος. «Δὲν ξεύρετε τί ζητεῖτε», εἶναι ἡ αὐστηρὰ ἀπάντησις τοῦ Κυρίου. Ἀξιώματα καὶ πρωτοκαθεδρίας ἀγωνίζονται νὰ καταλάβουν οἱ κοσμικοὶ ἄρχοντες, διὰ νὰ κατακυριεύουν καὶ ἐξουσιάζουν τοὺς λαούς. «Οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν!» Μέσα εἰς τὴν χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία εἶναι μία οἰκογένεια, ὅποιος θέλει νὰ εἶναι μέγας πρέπει νὰ προσφέρῃ τὰς μεγαλυτέρας υπηρεσίας εἰς τοὺς ἄλλους. Ὅποιος θέλει νὰ γίνῃ πρῶτος θὰ εἶναι ἔτοιμος νὰ ἐξυπηρετήσῃ τοὺς πάντας. Βλέπετε τὸ ἰδικόν μου παράδειγμα. «Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἤλθε διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν Αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν».

*

Πόσον διαφορετικὴ θὰ ἦτο ἡ κοινωνία, ἐὰν εἶχαμε πάντοτε εἰς τὴν ζωὴν μας αὐτὸν τὸν κανόνα τοῦ Χριστοῦ. Ἐὰν εἶχαμε τὴν διάθεσιν νὰ πνίξωμε τὸν ἐγωϊσμό μας. Ἐὰν ἐθέταμε φραγμὸν εἰς τὰς παραλόγους ἀπαιτήσεις μας. Ἐὰν εἶχαμε τὴν διάθεσιν νὰ ὑποχωρήσωμεν εἰς τὰς ἀξιώσεις τῆς ματαιοδοξίας μας! Ἐὰν εἶχαμε τὴν δύναμιν νὰ θυσιάσωμε τὰ ἀτομικά μας συμφέροντα. Ἐὰν εἶχαμε τὴν θέλησιν καὶ τὴν ταπεινώσιν νὰ θέσωμεν τὸν ἑαυτόν μας εἰς τὴν ἐξυπηρετήσιν ὅλων τῶν ἄλλων, χωρὶς τὴν ἀπαίτησιν τιμητικῶν διακρίσεων. ... Τότε διαφορετικὴ θὰ ἦτο ἡ ὄψις τῆς κοινωνίας.

Ὅταν, ἀντιθέτως, ὑπάρχη ἡ ὑπέρμετρος ἐκείνη προσπάθεια διὰ τὴν ἐξυπηρετήσιν τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων καὶ μόνον ὅταν προσπαθῇ ὁ ἄνθρωπος μὲ κάθε θεμιτὸν καὶ ἀθέμιτον μέσον νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸν ἑαυτόν του· ἐπιζητῇ ὁ ἄνθρωπος νὰ ὑπηρετήται καὶ νὰ ὑποβάλλουν τὸν ἐγωϊσμόν του μὲ ἐγκώμια καὶ ὑποκλίσεις ὅταν τότε αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι χριστιανός. Αὐτὴ δὲν εἶναι συμπεριφορὰ χριστιανική, δὲν φανερώνει ἀγάπην καὶ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου.

«Εἰ οὖν δεσόμεθα τῷ Κυρίῳ, ἵνα ἡμῖν ἀφῆ, ὀφειλομεν καὶ ἡμεῖς ἀφιέναι· ἀπέναντι γὰρ τῶν Κυρίου καὶ Θεοῦ ἔσμεν ὀφθαλμῶν».

(Πολύκαρπος Σμύρνης)

*

Ἀγαπητοὶ χριστιανοί. Μέγα τὸ δίδαγμα τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου. Καθεὶς εἰς τὸν κύκλον του, εἰς τὸ σπῆτι του, εἰς τὸ Σωματεῖόν του, εἰς τὴν Κοινότητά του, εἰς τὸ κοινωνικὸν σύνολον, ὡς προσπαθήσωμεν νὰ ἐφαρμόσωμεν, ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεών μας, καὶ μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου, ὁ Ὅποιος «οὐκ ἤλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν Αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν».

(Ἐκ τοῦ «Δελτίου Θ. Κηρύγματος»
τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μυτιλήνης)

ΑΝΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ

Περισσότερα θερησκευτικότης

Εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς κατὰ τὸ ἔτος 1953 ὁ ἀριθμὸς τῶν τακτικῶν μελῶν τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ἠξήθη καὶ τὸ ποσοστὸν εἶναι ἤδη μεγαλύτερον ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ προηγούμενα ἔτη. Κατὰ τὰς στατιστικὰς, ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τῶν διαφόρων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν ἀνῆλθε κατὰ τὸ ἔτος 1953, εἰς 92 ἑκατομμύρια, ἐκερδήθησαν δὲ ἀκριβῶς, ἐν συγκρίσει μετὰ τὸ παρελθόν, κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ 3.604.124 μέλη χριστιανῶν, δηλαδὴ συνετελέσθη ἄνοδος ἐξισουμένη μετὰ τέσσαρα ἐπὶ τοῖς ἑκατόν.

Ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητῶν τῶν κατηχητικῶν σχολείων, ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν φοιτῶντων κατὰ τὸ τρέχον ἀκαδημαϊκὸν ἔτος ἀνῆλθεν εἰς 32.638.879 μαθητῶν.

Διὰ τοὺς προτεστάντας γενικῶς καὶ τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς, τὸ ποσοστὸν ὡς πρὸς τοὺς μαθητὰς τῶν κατηχητικῶν σχολείων, εἶναι σχεδὸν ἰσομέγεθες, ἤτοι διὰ τοὺς πρώτους ἢ σημειωθεῖσα ἄνοδος τοῦ ποσοστοῦ ἀνέρχεται εἰς 3,5 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν καὶ εἰς 3,9 ἑκατοστὰ διὰ τοὺς δευτέρους.

Αἱ μεγαλύτεραι ομάδες χριστιανῶν ἐν Ἡ. Π. εἶναι ἡ προτεσταντικὴ, ἀριθμοῦσα 54.229.963 χριστιανῶν, καὶ ἡ ρωμαιοκαθολικὴ, ἀριθμοῦσα 30.253.327 ὁπαδῶν. Ἡ Ἀνατολικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία γενικῶς ἀριθμεῖ ἐν συνόλῳ 2.353.783 χριστιανῶν καὶ ἡ Παλαιοκαθολικὴ μετὰ τῆς Πολωνικῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἀριθμοῦν 366.956 ὁπαδῶν.

«Ἀδιαλείπτως σὺν προσκατερωμένῃ τῇ ἐλπίδι ἡμῶν καὶ τῷ ἀρ-
ραβῶνι τῆς δικαιοσύνης ἡμῶν, ὅς ἐστι Χριστὸς Ἰησοῦς...».

(Πολύκαρπος Σμύρνης)

Ενδοίωνα σημεία

Ἦς γνωστόν, εἰς Νοτ. Ἰνδίας τὸ πρῶτον, καὶ συγκεκριμένως τὸ ἔτος 1947, κατορθώθη ὥστε ὠρισμέναί προτεσταντικαὶ ὁμολογίαι νὰ ἐνωθοῦν καὶ νὰ ἀποτελέσουν ἐνιαίαν χριστιανικὴν ομάδα, τὴν ὀνομαζομένην Ἐκκλησίαν τῶν Νοτίων Ἰνδιῶν. Ἦδη ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὕτη ἐνωσις τείνει νὰ ἐπεκταθῆ, ὥστε νὰ συμπεριλάβῃ εἰς τοὺς κόλπους τῆς καὶ ἕτερα τμήματα προτεσταντικῶν ὁμολογιῶν. Οὕτω τελευταίως μεταξὺ Ἀγγλικανῶν καὶ μὴ Ἀγγλικανῶν, κατόπιν συζητήσεων, αἵτινες διήρκεσαν ἐπὶ πολλοὺς μῆνας, συνεφωνήθη, ὥστε οἱ εἰσερχόμενοι εἰς τὴν διαληφθεῖσαν Ἐνοποιημένην Ἐκκλησίαν, νὰ γίνωνται δεκτοὶ διὰ χειροθεσίας. Ἡ ἀπόφασις αὕτη καὶ συμφωνία θὰ λάβῃ κῦρος, ὅταν υἰοθετηθῆ ὑπὸ τῶν Συνόδων καὶ Συμβουλιῶν τῶν συμμετεχουσῶν Ὁμολογιῶν αἵτινες εἶναι, ἡ Μεθοδιστικὴ, ἡ Βαπτιστικὴ, ἡ Ἐνωσις τῶν Ὁμολογιῶν Βορείων Ἰνδιῶν καὶ ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία. Ἡ ἀποδοχὴ ὑπὸ προτεσταντῶν, οἳ οἱ Μεθοδισταὶ καὶ οἱ Βαπτισταί, χειροθεσίας, εἶναι σημαντικὸν βῆμα προόδου πρὸς ὀρθοφροσύνην, δεδομένου ὅτι εἰς τὰς ὁμολογίας αὐτὰς καὶ αἱ λέξεις χειροτονία καὶ χειροθεσία δύνανται νὰ προκαλέσουν ἐκδηλώσεις ἀντιπαθείας.

Ἡ ἰσχὺς τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας

Ἡ κυβέρνησις τῆς Κένυα ἔδρυσε Σχολὴν ψυχικῆς ἀποτοξινώσεως τῶν ὀπαδῶν τῶν Μάο-Μάο. Τὸ ἀναμορφωτικὸν στρατόπεδον εὐρίσκεται εἰς ἀπόστασιν 26 χιλιομέτρων ἐκ Ναϊρόμπι, περιλαμβάνει δὲ 1.500 περίπου πρῶην ὀπαδοὺς τῆς τρομοκρατικῆς ὀργανώσεως τῶν Μάο-Μάο.

Ἡ κυβέρνησις ἀντελήφθη ὅτι μόνον ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ἔσχε θετικὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ψυχολογικῆς εἰρηνεύσεως τῶν ἐν στρατοπέδῳ ἐγκλείστων καὶ γενικῶς τῶν τρομοκρατῶν, καθὼς ἐπίσης ἀντελήφθη, ὅτι ἔσχε σημαντικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν ἐπιθετικῶν τάσεων τῆς φυλῆς Κικουγιού, ἥτις ἐφανατίζετο μὲν πολλάκις ὑπὸ ἐνεργειῶν τῶν τρομοκρατῶν, ἀλλ' ὁ φανατισμὸς ἀνεχαίτιζετο ὑπὸ χριστιανῶν διδασκάλων.

Ἦδη ἡ ἀνάλογος χριστιανικὴ ἐπίδρασις λαμβάνει χώραν διὰ διδασκαλίας, διεξαγομένης ὑπὸ δέκα ἐντοπίων προτεσταντῶν χριστιανῶν διδασκάλων, ἐργαζομένων ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν ἐνὸς

«Μιμηταὶ οὖν γενώμεθα τῆς ὑπομονῆς Αὐτοῦ καί, ἐὰν πάσχωμεν διὰ τὸ ὄνομα Αὐτοῦ, δοξάζωμεν Αὐτόν». (Πολύκαρπος Σμύρνης)

ρωμαιοκαθολικοῦ ἱεραποστόλου ἱερέως. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐργασίας εἶναι, διὰ τῆς θείας Χάριτος, ἄριστα καὶ θὰ ὀλοκληρωθοῦν, ὅταν καὶ ἡ κυβέρνησις προβῇ εἰς τὴν ἀναγκαίαν διανομὴν γῆς εἰς τοὺς ἐντοπίους κατοίκους καὶ εἰς τὴν παραχώρησιν εἰς αὐτοὺς πολιτικῶν δικαιωμάτων.

Θερμὴ ὑποδοχὴ αἰχμαλώτου ἱεράρχου.

Ὁ ἀγγλικανὸς ἐπίσκοπος τῆς Κορέας Σεβ. Σέσιλ Κοῦπερ, μετὰ τριετῆ ἀπουσίαν ἐκ τῆς ἔδρας του, λόγῳ τῆς αἰχμαλωσίας του ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν Βορειοκορεατῶν, καὶ μετὰ ὀλιγόμηνον ἀνάπαυσίν του εἰς Ἀγγλίαν, ἔφθασεν ἐσχάτως εἰς Κορέαν προερχόμενος ἐκ Χόνγκ-Κόνγκ καὶ ἐπιβαίνων βρεττανικοῦ πολεμικοῦ. Εἰς τὴν πόλιν Πουζάν ἐχαιρέτισεν αὐτὸν ὁ βοηθὸς ἐπίσκοπος, χειροτονηθεὶς κατὰ τὸ διάστημα τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ Σεβ. Κοῦπερ, καθὼς καὶ ἄλλοι κληρικοί.

Ὁ γηραιὸς ἱεραπόστολος ἐπίσκοπος δὲν ἠδυνήθη γὰ ἀποβιθασθῆ ἀμέσως εἰς Πουζάν, λόγῳ τοῦ ὅτι τὰ διαπιστευτήριά του εἶχον ἐλλείψει τινὰς τυπικάς καὶ ὡς ἐκ τούτου ἠναγκάσθη γὰ ἀποπλεύσῃ δι' Ἰαπωνίαν, ὁπόθεν, ἐξομαλυνθεισῶν ἔλων τῶν δυσκολιῶν, ἀνεχώρησεν ἀεροπορικῶς καὶ ἔφθασεν εἰς Κορέαν.

Εἰς Πουζάν ὁ ἐπίσκοπος ἐγένετο δεκτὸς εἰς τὸν ναὸν τῆς πόλεως μετὰ μεγάλης συγκινήσεως καὶ μετὰ δακρῶν ὑπὸ τοῦ χριστιανικοῦ πλήθους. Στρατιωτικοὶ μετὰ τῶν γηγενῶν χριστιανῶν ἐώρτασαν τὸ γεγονός τῆς διασώσεως καὶ ἐπιστροφῆς τοῦ ποικιλοτρόπιου ταλαιπωρηθέντος κατὰ τὴν μακροχρόνιον αἰχμαλωσίαν του ἐπισκόπου Κορέας.

Ὁ Σεβασμιώτατος, ἀνερχόμενος διὰ τοῦ σιδηροδρόμου πρὸς τὴν Σεούλ, ὅπου ἡ ἔδρα του, ὑπαντάτο ὑπὸ δακρυόντων ἅμα καὶ ἐνθουσιῶντων χριστιανῶν εἰς κάθε σταθμόν, διὰ γὰ γίνῃ τέλος δεκτὸς μετὰ πρωτοφανοῦς ἐνθουσιασμοῦ ὑπὸ τοῦ ποιμνίου του ἐν Σεούλ.

Νεαὶ χριστιανικαὶ πόλεις.

Δέκα περίπου ἑκατομμύρια προσφύγων, προερχομένων ἐκ γερμανικῶν μειονοτήτων, ἐκδιωχθέντων ἐκ Πολωνίας, Τσεχοσλοβακίας, Οὐγγαρίας, Γιουγκοσλαβίας, Ρουμανίας, καθὼς καὶ Γερμανῶν ἐγκαταλειψάντων τὴν Ἀνατολικὴν Γερμανίαν, ἔζων ἐπὶ

«Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς πειθαρχεῖν τῇ λόγῳ τῆς δικαιοσύνης καὶ ὑπομένειν πᾶσαν ὑπομονήν».
(Πολύκαρπος Σμύρνης)

ἔτη εἰς συνοικισμοὺς ὁμοίους μὲ ἐγκαταστάσεις στρατευμάτων. Τῷ 1950 γερμανοὶ τινες ρωμαιοκαθολικοὶ καὶ προτεστάνται ἐσχεδίασαν καὶ ὠργάνωσαν ἐν Γερμανίᾳ εἰδικὴν «Κίνησιν» διὰ τὴν στέγασιν τῶν προσφύγων αὐτῶν.

Ἦδη ἡ χριστιανικὴ ὀργάνωσις αὕτη ἤρχισεν ἐδρῶουσα πόλεις διὰ τοὺς πρόσφυγας αὐτοὺς.

Συμφώνως πρὸς ἐκπονηθὲν σχέδιον, ἐκάστη πόλις θὰ περιλαμβάνῃ δέκα χιλιάδας κατοίκων ἐκτῶν προσφύγων, θὰ ἔχη ναοὺς καὶ πάντα τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν διοίκησιν, καθὼς καὶ ἐργοστάσια, τὰ ὅποια θὰ εὐρίσκωνται πλησίον ἐκάστης οἰκοδομουμένης πόλεως, χωριζόμενα ἀπ' αὐτῶν διὰ λωρίδος ἐξ ἀγρῶν καὶ κήπων.

Μέχρι τοῦδε δύο τοιαῦται πόλεις εἶναι ἔτοιμαὶ νὰ δεχθοῦν τοὺς κατοίκους των, πρόσφυγας ταλαιπωρηθέντας ποικιλοτρόπως ἐπὶ συναπτὰ ἔτη.

Τὸ ὄνομα τῆς πρώτης πόλεως εἶναι Ροττερσχάουζεν καὶ ἐκτίσθη εἰς τὴν Βαυαρίαν. Δεδομένου ὅτι ἡ Βαυαρία εἶναι περιοχὴ κατφικημένη ὑπὸ Ρωμαιοκαθολικῶν, ἡ πόλις θὰ κατοικηθῇ ὑπὸ κατοίκων ἀνηκόωντων εἰς τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν ἐνῶ εἰς τὴν Βόρειον Γερμανίαν ὅπου ὁ πληθυσμὸς εἶναι προτεσταντικὸς, αἱ πόλεις θὰ κατοικηθοῦν ὑπὸ προτεσταντῶν προσφύγων.

Ἐὸ κίνδυνος τοῦ πολιτισμοῦ διὰ τοὺς Ἑσκιμῶους.

Ἐνδιαφέρουσαι εἶναι αἱ πληροφορίαι περὶ τῶν Ἑσκιμῶων, τὰς ὁποίας παρέσχε διὰ διαλέξεών του ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἀρκτικής Σεβ. Μάρς. Εἰς τὰς βρεττανικὰς νήσους μετ' ἰδιαιτέρου ἐνδιαφέροντος παρηκολουθήθησαν αἱ διαλέξεις τοῦ ἐν λόγῳ ἐπισκόπου ὑπὸ ἐκκλησιασμάτων Ἰ. Ναῶν, ὑπὸ ὁμάδων, ὁμίλων καὶ συλλόγων, καθὼς καὶ ὑπὸ μαθητῶν ἀκόμη μέσης ἐκπαιδεύσεως.

Ὁ Σεβασμιώτατος, μεταξὺ ἄλλων, εἶπε περὶ τῶν Ἑσκιμῶων : «Πολλὰ ἔχομεν νὰ διδαχθῶμεν ὑπὸ τῶν Ἑσκιμῶων, διότι εἶναι ρεαλισταὶ καὶ ὅ,τι δὲν τοὺς χρειάζεται τὸ ἀπορρίπτου, χωρὶς νὰ τὸ εἰδωλοποιοῦν. Μὲ ἐσυνήθισαν παρακαλοῦντές με διὰ νέα ἀντίτυπα τῶν Ἀγ. Γραφῶν, ἐπειδὴ αὐτά, τὰ ὅποια κατεῖχον εἶχον φθαρῆ ἐκ τῆς πολλῆς χρήσεως. Ἄλλὰ ἡ συνάφεια μετὰ τῶν λευκῶν τοὺς ἔπεισεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐγκαταλείπουν ἀφρούρητον οὐδὲ τὸ παραμικρὸν ἀντικείμενον ὅπως ἕκαμνον ἄλλοτε,

«Χριστιανοὶ γὰρ οὔτε γῆ οὔτε φωνῆ οὔτε ἤθεσι διακεκριμένοι τῶν λοιπῶν εἰσιν ἀνθρώπων...».

(Ἐπιστολὴ πρὸς Διόγνητον)

ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἄφιξιν ἐκεῖ τῶν λευκῶν ἐξ Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς, ἤρχισαν νὰ χάνωνται τὰ ἀπροφύλακτα ἀντικείμενα.

»Οἱ Ἑσκιμῶσι διὰ τοῦ ἀνεπτυγμένου ρεαλισμοῦ των εἰς τὸν πλήρη κινδύνων τόπον των, ἀδυνατοῦν νὰ κατανοήσουν τοὺς λευκοὺς, πῶς δύνανται οὗτοι νὰ συμβιβάσουν τὸ γεγονός, κατὰ τὸ ὅποσον ἄλλα διδάσκουν καὶ ἄλλα πράττουν.

»Ὁ Σεβ. Μάρς πολλάκις ἐπανέλαβε τὸ σύνθημα ὅτι «ἡ ἀγνόησις τῶν Ἑσκιμῶων πρέπει πάσῃ θυσίᾳ νὰ διασωθῆ ἕκ τοῦ κινδύνου τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ».

Ἄρχμ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΟΝ ΣΥΝΑΞΑΡΙ

ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΠΑΠΑ-ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Καὶ αἱ ἱερατικά οἰκογένειαι τῆς ἱστορικῆς Σαλαμίνας δὲν ὑστέρησαν, κατὰ τὸν ἱερὸν Ἀγῶνα τοῦ 1821, εἰς τὴν προσφορὰν ἀγωνιστῶν. Ἡ οἰκογένεια τοῦ Οἰκονόμου τῆς νήσου Παπα—Παναγιώτου, καθ' ὅλα τὰ ἔτη τῆς ἐπαναστάσεως ὑπερηφανεύετο διὰ τὴν προθυμίαν, τὸν ζῆλον, τὴν τόλμην καὶ τὴν γενναιότητα, τοῦ ἱερόπαιδος Σωτηρίου. Τὸ «παπαδόπουλον» ἔδωκεν ἐξετάσεις ἀνδρείας εἰς πολλὰς μάχας, πλεόν τῶν δέκα, καὶ ὑπὸ διαφόρους ἀξιωματικούς. Ἐπολέμησε μὲ τὸν Νικήταν Σταματελόπουλον, τὸν γνωστὸν «Νικηταρᾶν», τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη, εἰς τὰ Δερβενάκια, καὶ ἐκεῖ ἐπευφήμησε, τὸ πρῶτον, μαζὺ μὲ ὄλους τοὺς ἄλλους συστρατιώτας, τὸν ἀξιωματικὸν τοῦ «Τουρκοφάγον». Ἠγωνίσθη προσέτι μὲ τὸν περιβόητον Ἰωάννην Μακρογιάννην, εἰς τὴν Ἐλευσίνα καὶ τὴν Κάρυστον τῆς Εὐβοίας. Ἀλλά, πρὸς συντομίαν, ἃς δώσωμεν τὸν λόγον εἰς τοὺς ὄπλαρχηγούς τοῦ ἱερόπαιδος Σωτηρίου Παπα-Παναγιώτου Οἰκονόμου, διὰ νὰ γνωρίσωμεν τοὺς καπεταναίους καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν.

«Πιστοποιοῦμεν

οἱ ὑποφαινόμενοι, ὅτι γνωρίζομεν τὸν ἱερέα κύριον **Σωτήριον Παπα-Παναγιώτου Οἰκονόμου** ἕκ Σαλαμίνας, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἱεροῦ Ἀγῶνος ὑπηρέτησε τὴν Πατρίδα στρατιωτικῶς, παρευρισκόμενος εἰς πολλὰς καὶ σημαν-

«Ὅθι μὴν ἐπινοίᾳ τινὶ καὶ φροντίδι πολυπραγμόνων ἀνθρώπων μάθημα τοῦτ' αὐτῆς ἐστὶν εὐρημένον...».

(Ἐπιστ. πρὸς Διόγνητον)

τικὰς μάχας καὶ ἐκστρατείας. Σταθεὶς δὲ τοιοῦτος καὶ ἐκτελέσας τὰ καθήκοντά του πρὸς τὴν Πατρίδα μὲ *ῥλον τὸν ζῆλον* θυσιά-
ζων καὶ τὴν χρηματικὴν του κατάστασιν, λάδια καὶ λοιπά. Ὡς
κατὰ χρέος μας καὶ κατ' αἰτησίην του, δίδομεν δικαιοματικῶς τὸ
παρόν μας πρὸς αὐτόν, ἵνα τῷ χρησιμεύσῃ ὅπου δεῖ καὶ ὑπο-
φαινόμεθα.

Ἀθῆναι τὴν 28 Ἰουνίου 1839

Νικήτας Σταματελόπουλος
ἠκολούθησεν εἰς τὴν ὁδηγίαν μου μέχρι Δερβενίου καὶ Ἀθήνας
Νικόλαος Κριεζιώτης, συνταγματάρχης
Κώστας Λαγουμζῆς
Γιαννάκης Κώστας
Μακρουγιάννης (¹)
Γ. Σκουρτανιώτης

Ὁ Δήμαρχος Σπετσιοτῶν
Μ. Γ. Οἰκονόμου

Ἐν Σπέτσαις τὴν 13 Ἰουνίου 1865».

Ἀλλὰ δὲν ἐπολέμησεν, ὁ ἱεροπαῖς, μόνον μὲ τοὺς ὑπογρά-
φοντας ἀξιοματικούς. Λείπουν αἱ ὑπογραφαὶ καὶ ἄλλων τινῶν
ὄπλαρχηγῶν. Διατί; Διότι ἐκεῖνοι δὲν ἠξιώθησαν νὰ ζήσουν
μέχρι τοῦ 1839, ἦτοι μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐκδόσεως τοῦ ὡς ἄνω
πιστοποιητικοῦ. Μερικοὶ «ἔπεσαν ἡρωϊκῶς» εἰς τὰ πεδία τῶν
μαχῶν, καὶ δὲν εἶδον τὴν πατρίδα τῶν ἐλευθέρων. Λεῖπει, λόγου
χάριν, ἡ ὑπογραφή τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Γεωργίου Γκλίστη, «τοῦ
Σαλαμινίου», ὡς γράφει τὸ ἐπόμενο πιστοποιητικὸν τοῦ Δημ.
Συμβουλίου Σαλαμίνας, τὸ ὁποῖον καὶ δημοσιεύομεν, διότι
ἀναγράφει τὰς μάχας τοῦ ἀγωνιστοῦ μας. Εἰς τὸν σημερινὸν
ἀναγνώστην τοῦ «Ἐφημερίου», ἃς μὴ προκαλέσῃ ἐκπληξιν τὸ
ὅτι μερικοὶ σύμβουλοι κοινοτικοὶ ἦσαν ἀγράμματοι, καὶ φέρον-
ται ὑπογεγραμμένοι «διὰ χειρὸς» ἄλλων. Ἡ δουλεία δὲν ἔχει,
συνήθως, σχολεῖα. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν τυχὸν ἔχει, τὰ κλείουν αἱ χά-
ριν τῆς ἐλευθερίας κηρυσσόμεναι ἐπαναστάσεις.

Διὰ τὸν Παπα-Σωτήριον, τὸν υἱὸν τοῦ Παπα-Παναγιώτου

1. Ἰωάννης (1797—1864), στρατηγὸς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

«Κατοικοῦντες δὲ πόλεις ἐλληνίδας τε καὶ βαρβάρους, ὡς ἕκαστος
ἐκλήρωθη, καὶ τοῖς ἐγχωρίοις ἔθεσιν ἀκολουθοῦντες ἔν τε ἐσθῆτι καὶ
δικαίῃ καὶ τῷ λοιπῷ βίῳ...» (Ἐπιστ. πρὸς Διόγνητον)

Οικονόμου, πιστοποιοῦν οἱ δημογέροντες τῆς ἡρωϊκῆς Σαλαμῖνος τὰ ἐξῆς :

« Ἀριθ. 63.

Ἐν Σαλαμῖνι τὴν 10 Μαΐου 1843

Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον Σαλαμῖνος

Πιστοποιεῖ

ὅτι ὁ συνδημότης μας κ. **Παπα-Σωτήριος Παπα-Παναγιώτου Οικονόμου**, ἅμα ἢ φωνῆ τῆς σάλπιγγος τοῦ Ἄρεως τῶν Ἑλλήνων ἤχησε, δραξάμενος τὰ ὄπλα κατ' ἐχθρῶν παρευρέθη εἰς τὰς ἀκολούθους μάχας: εἰς τὴν κατὰ τὰ τεῖχη τῆς πόλεως Ἐλληνικῆς ἔφοδον, καθὼς καὶ εἰς τὴν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν, εἰς **Χαλάνδρι** καὶ **Κακυσάλεσι**, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ὑπὲρ πατρίδος πεσόντα ἡρωϊκῶς ὄπλαρχηγοῦ **Γεωργίου Γκλίστη** Σαλαμινίου, εἰς τὴν μάχην τῆς ἑλληνικῆς κυριεύσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὴν τῆς Ἀκροπόλεως αὐτῶν ἐξουσίαν, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ὄπλαρχηγοῦ κ. Κώστα Λαγουμτζῆ, εἰς **Δερβένια** καὶ εἰς **Περαχώραν** ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ ὄπλαρχηγοῦ κ. Νικήτα Σταματελοπούλου, εἰς **Θήβας** καὶ εἰς **Ἀνηφορίτην** (1) ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ὄπλαρχηγοῦ κ. Γεωργίου Σκουρτανιώτου, εἰς **Μαραθῶνα** καὶ εἰς **Ἅγιον Ἰωάννην** Χασιάς ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ ὄπλαρχηγοῦ κ. Ἰωάννου Μακρυγιάννη, εἰς **Ἐλευσίνα** (2) καὶ εἰς **Κάρυστον** ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ὄπλαρχηγοῦ κ. Ν. Κριεζώτου.

Ὅτι μετὰ τὴν ἰερωσύνην του, ἐστάθη εἰς διάστημα **δύο ἐτῶν ἱερέυς ἐν τῷ οἴκῳ** τοῦ ὄπλαρχηγοῦ τούτου κ. Ν. Κριεζώτου.

Ὅτι κοντὰ εἰς τὰς ρηθείσας στρατιωτικὰς ἐκδουλεύσεις του, ἐδοκίμασε καὶ ὄχι ὀλίγας ἐπαισθητὰς ζημίας παρὰ τῶν τότε συρρευσάντων καὶ τοποθετηθέντων εἰς Σαλαμῖνα ἑλληνικῶν στρατευμάτων καὶ πρὸς τούτοις τὴν ἀφαίρεσιν ἐκ τοῦ ἔλαιοτριβείου του δύο χιλιάδων καὶ πεντακοσίων (ἀριθ. 2500) ὀκάδων ἔλαιου του, παρὰ τῶν στρατιωτῶν εἰς τροφήν των.

1. Ἡ κρατερὰ αὕτη μάχη συνήφθη τῇ 2α Ἰουνίου τοῦ 1829 ἐναντίον τοῦ Ὁμεῖο Πασσᾶ, καὶ ἔλαβε μέρος εἰς αὐτὴν καὶ ὁ ἐκ Κάρυστου χιλίαρχος Νικόλαος Κριεζώτης. Ἡ τοποθεσία εὐρίσκεται, ἐπὶ τῆς Στερεᾶς, ἐναντι τῆς Χαλκίδος.

2. Ἡ Ἐλευσίς κατελήφθη, ὑπὸ τοῦ Βάσσου καὶ Νικολ. Κριεζώτου, μετὰ τὴν μάχην τῶν Λιοσίων, ἧτοι κατ' Ἰούνιον τοῦ 1826.

«...θαυμαστὴν καὶ ἐμολογουμένως παράδοξον ἐνδείκνυνται τὴν κατάστασιν τῆς αὐτῶν πολιτείας». (Ἐπιστ. πρὸς Διόγνητον)

Ὅτι εὑρίσκεται ἤδη εἰς τέσσαρας χιλιάδας δραχμᾶς (ἀριθ. 4.000) χρέος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐπαπειλεῖται ἡ φθορὰ ὅλης τῆς πτωχῆς ἰδιοκτησίας του, ὅτι ἔχει ἐπτάψυχον οἰκογένειαν ἀδύνατον, καὶ ἔξ αὐτῶν δύο τέκνα θήλεα φθάσαντα εἰς τὴν τοῦ γάμου ἡλικίαν, καὶ ὅτι εἶναι εἰς τὴν ἀκροτάτην ἔνδειαν ἀποδεδειγμένος καὶ εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ἀμηχανίας.

Διὸ κατ' αἰτησίν του τῷ δίδεται τὸ παρὸν ἐπίσημον πιστοποιητικόν μας διὰ νὰ τῷ χρησιμεύσῃ ὅπου ἀνήκει.

Οἱ σύμβουλοί σας

Προκόπιος Κανάκης, πρόεδρος

Ἀναγνώστης Καρνέσης

Σωτῆρος Ἀνδριανοῦ

Ἀργύριος Μάθσης

Πέτρος Κουλούρης

Ἀναγνώστης Παππᾶς

Πανούσης Λουκᾶς

ἀγράμματος διὰ χειρὸς Μ. Δ. Βιέννας

Ν. Κριτζίκης

Διὰ τὸν ἀγράμματον Ἰωάννην Σταμουλῆν ὁ υἱὸς
του Δημήτριος Σταμουλῆς

Ἰωάννης Καπετάνιος διὰ χειρὸς Θεοδωρῆ Πασα-
λοπούλου.

Ὁ πρωτοκολλητῆς

(Τ. Σ.) Ἀναγνώστης Παπα-Νικολάου

Ὁ Δήμαρχος Σαλαμῖνος

Π. Βιρβίλης».

Οἱ ἀναγνώσται τοῦ «Ἐφημερίου» δὲν ὑποπεύονται, ἀπὸ τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἐπώνυμον, ὅτι «ὁ πρωτοκολλητῆς» εἶναι ἱερόπαις;

Ὅστε ὄχι μόνον ἡ Ἀττικὴ ἐγνώρισε τὸν γενναῖον στρατιωτικόν μας, ἀλλὰ καὶ ἡ Πελοπόννησος, καὶ ἡ Εὐβοία, ὡς καὶ ἡ Βοιωτία. Εἰς τὰς Θήβας (ἔτ. 1829) εἶχε συμπολεμιστὴν καὶ τὸν Παπα-Νικόλαν, ἀπὸ τὴν Ἀγόριαννῆν (1) τῆς Παρνασσίδος. Καὶ τροφίμα καὶ χορήματα καὶ λάδι καὶ ὅ,τι ἄλλο εἶχεν ἀνάγκη ἡ ἀγωνιζομένη Ἑλλάς, προθύμως προσέφερε τὸ τέκνον τῆς Σαλαμῖνος.

1. Βλέπε ἐμὸν δημοσίευμα εἰς τὸ «Ἐθνος» τῆς 25ης Μαρτίου τοῦ ἔτους 1953.

«Πατρίδας οἰκοῦσιν ἰθίας, ἀλλ' ὡς πάροιχοι' μετέχουσι πάντων ὡς πολίται, καὶ πανθ' ὑπομένουσιν ὡς ξένοι...». (Ἐπιστ. πρὸς Διόγνητον)

Τὸ «ἐστάθη εἰς διάστημα δύο ἐτῶν ἱερεὺς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Ν. Κριεζώτου» πῶς ἄραγε πρέπει νὰ ἐξηγηθῆ; Ὡς ἱερεὺς, ἢ ὡς ἱερεὺς καὶ διδάσκαλος τῆς οἰκογενείας τοῦ ἀξιωματικοῦ του; Μᾶλλον τὸ δεύτερον πρέπει νὰ δεχθῶμεν, διότι οἱ κληρικοί, ὡς ἔχοντες ἀνωτέραν μόρφωσιν, ἦσαν καὶ διδάσκαλοι τῶν πλουσίων οἰκογενειῶν.

Τὸ προηγούμενον πιστοποιητικὸν τῶν ὀπλαρχηγῶν, τὸ συμπληρώνει ἐν ἄλλο, νεώτερον (ἔτ. 1844) τοῦ πρώτου (ἔτ. 1839), καὶ μὲ τὰς ὑπογραφὰς δύο ἐπὶ πλέον ἀξιωματικῶν, γνωστῶν τῆς Ἐπαναστάσεως πρωτεργατῶν, τοῦ Σπύρου Μήλιου (¹) καὶ τοῦ Χριστοδούλου Χατζῆ-Πέτρου (²). Πιστοποιοῦν καὶ οὗτοι τὰ ἑξῆς :

«Πιστοποιοῦμεν

οἱ ὑποφαινόμενοι, ὅτι εἰς τὸ διάστημα τοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας Ἀγῶνος ὁ **Παπα-Παναγιώτου Οἰκονόμου** ἐκ Σαλαμῖνος ὄχι μόνον ἠγωνίσθη *στρατιωτικῶς* καθὼς ἀποδεικνύεται, ἀλλὰ καὶ *κρηματικῶς* ἐβοήθησεν εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατοῦ.

Κατὰ τὰ χίλια ὀκτακόσια εἴκοσιν ἐπτὰ εἰς Σαλαμίνα ἔδωκεν ὀκάδας *λάδι δύο χιλιάδας πεντακοσίας*. Τὸ αὐτὸ ἔτος καὶ πρὸ τούτου ἔδωκεν εἰς χρήματα ἐκ διαλειμμάτων εἰς διαφόρους ἀνάγκας τοῦ στρατοῦ *ὀκτὼ χιλιάδας* (ἀριθ. 8.000) *γρόσια Τουρκίας*.

Ὡσαύτως ἐπλήρωσε *πενήντα στρατιώτας* ἔχων αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ *ἐξ ἀρχῆς τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος* μέχρι τῆς ἐλευσεως τοῦ μακαρίτου Καποδίστρια, ὅταν καὶ αὐτὸς ἔγινεν ἱερεὺς.

Γνωρίζοντες ὅλας αὐτὰς τὰς ἀνωτέρω πράξεις τοῦ ἱερέως τούτου καὶ ἔξοδά του, δίδομεν τὸ παρὸν εἰς χεῖράς του διὰ νὰ τῷ χρησιμεύσῃ ὅθιν ἀνήκει.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 30-8-1844.

Γ. Σκουρτανιώτης

Γ. Κώστας

Σ. Μήλιος

Ν. Κριεζώτης

Χρ. Χατζῆ Πέτρου

Μακρυγιάννης».

Ἄλλ' ἄς ἀναγνώσωμεν, μίαν αἴτησιν, τοῦ ἰδίου τοῦ ἱερέως Σωτηρίου.

1. Ἦτο Χειμαριώτης καὶ ἠγωνίζετο μὲ συμπατριώτας στρατιώτας κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν. Ἐμνήθη τῷ 1819 εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας.

2. Εἰς τὴν μάχην τῶν Θηβῶν καὶ τοῦ Φαλήρου, συνεπολέμησε μετὰ τοῦ Σαλαμινίου ἀγωνιστοῦ Σωτηρίου Παπα-Παναγιώτου.

«...Ἐν σαρκὶ τυγχάνουσιν, ἀλλ' οὐ κατὰ σάρκα ζῶσιν. Ἐπὶ γῆς διατρίβουσιν, ἀλλ' ἐν οὐρανῷ πολιτεύονται». (Ἐπιστ. πρὸς Διόγνητον)

Γράφει ἐκ Σπετσῶν, ὡς «κᾶτοικος» αὐτῶν, καὶ ἐκθέτει λίαν περιληπτικῶς, ἄνευ τύφου, τὰ τῆς δράσεώς του. Ἐπὶ χρόνια ἐπολέμει «ἄμισθί», καὶ «ἐπλήρωσε πενήντα στρατιώτας» — ὡς ἀνωτέρω ἐπιστοποιήθη ὑπὸ τῶν ὀπλαρχηγῶν—οὓς εἶχεν «ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν του ἐξ ἀρχῆς τοῦ Ἁγῶνος, καὶ μέχρι τοῦ Καποδίστρια». Τὸ «βίός του», ἤτοι τὸν χρηματικὸν θησαυρὸν του, «τὴν ἰδιοκτησίαν του», τὴν ἐπταμελῆ ἀδύνατον «οἰκογένειάν του», καὶ γενικῶς τὰ πάντα, «ἔδωκεν εἰς τὸν βωμὸν τῆς Πατρίδος», χάριν «τῆς ἐλευθερώσεως» αὐτῆς.

Ἴδου τοῦ σαλαμινίου ἱερέως ἡ ἀναφορά :

«Ἐν Σπέτσαις τὴν 13 Ἰουνίου 1865

Διὰ τοῦ κ. Ἐπάρχου Σπετσῶν κ.τ.λ.

Ὁ ὑποφαινόμενος ὑποβάλλω πρὸς τὴν ἐξεταστικὴν ἐπὶ τοῦ τμήματος τῆς ξηρᾶς ἐπιτροπὴν τὰ ἐν ἀντιγράφῳ πιστοποιητικὰ διαφόρων ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Ἁγῶνος διαπρεψάντων ὀπλαρχηγῶν μου, δεικνύοντα τὰς ἐκστρατείας **ἃς ἀνέδειξα μαχόμενος εἰς διαφόρους μάχας** καὶ λοιπὰς ἐφόδους καὶ οὐδὲν λογιζόμενος τὸν τε βίον, τὴν ἰδιοκτησίαν καὶ τὴν οἰκογένειάν μου κ.τ.λ. ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πατρίδος καὶ τὰς ὑλικὰς καταστροφὰς τὰς ὁποίας ὑπέστην ἐκ τῶν τότε συσσωρευσάντων ἐν τῇ πατρίδι μου Σαλαμῖνι στρατιωτικῶν ἀποσπασμάτων, καὶ μὴ ἀνταμοιφθεὶς ἐκ τῶν τότε Κυβερνήσεων, παρακαλῶ ἤδη, ὅτε κἀθηται δίκαιος Βασιλεὺς ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ διοικεῖ τὸ Ἔθνος ἐν εὐθύτητι καὶ ἄκρῃ δικαιοσύνῃ, ὅπως τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς σεβόμενα τὰς ὑποβαλλομένας τῇ παρουσίῃ μου πιστοποιήσεις, μὲ ἀνταμείψωσιν πρὸς στηλίτευσιν τῆς καταμαστιζούσης τὴν οἰκογένειάν μου πείνης καὶ τλαιπωρίας, καὶ ἐπαξίως τῶν ἀγῶνων καὶ τῶν ὑλικῶν προσφορῶν, ἅτινα μὲ κατέστησαν ἤδη λιμῶντοντα καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου, **δὸς αὐτὰ εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Πατρίδος** ἡμῶν μαχόμενος ἄμισθί.

Ἐποσημειοῦμαι κᾶτοικος Σπετσῶν.

Σωτήριος ἱερεὺς Παπα-Παναγιώτου Οἰκονόμου».

Ἡ πατρις ἀναγνωρίζουσα τὰς μεγάλας ἐκδουλεύσεις τοῦ ἐφημερίου ἐτίμησεν αὐτὸν διὰ τοῦ ἐπομένου ἐγγράφου :

«Πεῖθονται τοῖς ὀρισμένοις νόμοις, καὶ τοῖς ἰδίοις βίοις νικῶσι τοὺς νόμους. Ἀγαπᾶσι πάντας καὶ ὑπὸ πάντων μισοῦνται...».

(Ἐπιστ. πρὸς Διογνητον)

«Ἀριθ. 1176

Βασιλείον τῆς Ἑλλάδος

Ἡ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας

Π ρ ὀ ς

τὸν κ. Παπα-Σωτήριον Παπα-Παναγιώτου Οἰκονόμου

Ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ Βασιλεὺς, ηἰδόκησεν νὰ δοθῇ κατὰ συνέλειαν τῶν τῆς $\frac{20}{1}$ Μαΐου 1834 καὶ $\frac{18}{30}$ Σεπτεμβρίου 1835 διαταγμάτων εἰς τὸν κ. Παπα-Σωτήριον Παπα-Παναγιώτου Οἰκονόμου τὸ ἀργυροῦν Νομισματοσίμον, δι' ἀνταμοιβὴν τῶν κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πόλεμον ἐκδουλεύσεών του καὶ χορηγίᾳ εἰς αὐτὸν τὴν ἄδειαν νὰ τὸ φέρῃ εἰς κάθε περίστασιν.

Τὸ δίπλωμα τοῦ Νομισματοσήμου τούτου ἐγχείρῳζεται ὁσονοῦπω.

Ἀθῆναι τὴν 9 Φεβρουαρίου 1843

Καθ' Ὑψηλὴν διαταγὴν τῆς Β.Α. Μεγαλειότητος
(Τ. Σ.) Ἀλ. Βλαχόπουλος».

Ποῦ, ἄραγε, νὰ εὐρίσκωνται οἱ ἀπόγονοι τοῦ ἀγωνιστοῦ ἱερέως; Εἰς τὴν Ἑλευσίνα, τὴν γενέτειραν αὐτοῦ, ἢ εἰς τὰς Σπέτσας;

Οἱ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ ἐφημέριοι τῶν ἄνω ἐνοριῶν, καὶ οἱ περιοδεύοντες ἱεροκήρυκες, λαμβάνοντες ἀφορμὴν ἐκ τοῦ παρόντος δημοσιεύματος ἄς ἐρευνήσουν, καὶ ἄς συμπληρώσουν, διὰ τῶν στηλῶν τοῦ «Ἐφημερίου», τὸ Συναξάρι τοῦ ἀγωνιστοῦ ἱερέως Σωτηρίου Παπα-Παναγιώτου Οἰκονόμου, τοῦ Σαλαμινίου.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΝ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Πρωθιερεὺς

—||—

Α Λ Λ Η Λ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Αἶδες. Βασ. Πανόπουλον, Ἀσπρόκαμπον· Αἶδες. Στέφ. Μητανίδην, Κρατερόν· Αἶδες. Χρ. Κακαβᾶν, Δομινιά· Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Δ. Κυπαρίσσην, Βισταγὴν Ἀμορίου· Αἶδες. Παν. Γεωργουλήν, Βέοβαίνα· Αἶδες. Β. Σταυριανάκην, Δρυμίσκον· Αἶδες. Ἐμμ. Μοσχολιδάκην, Λοιτᾶρος Σητείας· Ἴερομ. Εὐθ. Καλλίγερον, Κύθηρα· Αἶδες. Δ. Παπακώσταν, Μηλιανά· Ζητηθέντα βιβλία ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς.— Αἶδες. Πρεσβ. Πίσπαν, Δίστρατον· Ἀποσταλέντα ὀνόματα ἐνεργόφησαν εἰς τοὺς συνδρομητὰς τοῦ οἴκου. περιοδικοῦ. Συγχαίρομεν θερμότατα δι' ἐπιδεικνύμενον ἐνδιαφέρον.— Αἶδες. Ἰάκ. Σταθούλην, Βρασιὰ Χαλκιδικῆς· Ἐνεγράφητε. Παραγγεῖλια διὰ «Τὰ Χαρούμενα Παιδιά» ἐτακτοποιήθη.— Αἶδες. Ἀντ. Παπαδάτον, Κασσώπην Κερκύρας· Χρήματα ἐλήφθησαν καὶ ἐτακτοποιήθησαν.— Αἶδες. Δ. Καλογρίδην, Συνέτιον Ἄνδρου· Χρήματα ἐλήφθησαν. Συγχαίρομεν θερμῶς διὰ τὸ ἐνδιαφέρον σας.—

Αίδεο. Βασ. Μπλέτσαν, Λίμνην Εύβοίας : Χρήματα ελήφθησαν και ετακτοποιήθησαν. Συγχαίρομεν θερμότατα διὰ τὸ ἐνδιαφέρον σας.— **Αίδεο. Γ. Χατζηνάκη, Σφακὰ Σητείας :** Χρήματα ελήφθησαν και εὐχαριστοῦμεν.— **Αίδεο. Οἶκον. Ἡλ. Κουντάκη, Βυτίαν :** «Φ. Κυρίου» ἤρξισεν ἀποστελλομένη κανονικῶς.— **Αίδεο. Κ. Σαγαγιάν, Κεχροινιὰν Βάλτου :** Βιβλίον σὰς ἀπεστάλη. Συνδρομηταὶ οἶκογ. περιοδικοῦ ετακτοποιήθησαν.— **Αίδεο. Γ. Τσιλάκη, Ν. Μηχανιώνα :** Συγχαίρομεν θερμότατα δι' ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τοῦ οἴκογ. περιοδικοῦ τῆς Ἐκκλησίας.— **Αίδεο. Εὐαγγ. Ζιγοράκη, Ἀρχάγγελον Ἀλμωπίας :** Τὸ ἀναφερόμενον ζήτημα ετακτοποιήθη. Συγχαίρομεν διὰ τὸ ἐνδιαφέρον σας.— **Αίδεο. Κ. Θεοδώρου, Τήνον :** Σὰς ἀπεστάλη διπλότυπον διὰ συστημένης ἐπιστολῆς.— **Αίδεο. Κ. Θεοδοσιάδην, Σκύδρα Ἐδέσσης :** Χρήματα ελήφθησαν και ετακτοποιήθησαν. Συγχαίρομεν διὰ τοὺς κόπους σας ὑπὲρ τοῦ οἴκογ. περιοδικοῦ.— **Αίδεο. Σωτ. Κλεπετούναν, Λιβάριον Καλαβρυτίων :** Χρήματα ελήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν.— **Αίδεο. κ. Παπαϊωάννου, Ἰστιάαν :** Χρήματα ελήφθησαν και ἀπεστάλησαν τὰ περιοδικά.— **Αίδεο. Ἰ. Χαμᾶκον, Νεροτριβιὰν Χαλκίδος :** Ἐπιταγὴ σας ἐκ δραχ. 12.000 δὲν ελήφθη εἰσέτι.— **Αίδεο. Κοσμᾶν Λέκκαν, Ἀγ. Νικόλαον Μονεμβασίας :** Ἐστάλησαν οἱ τόμοι τοῦ «Ἐφημερίου». Διὰ τὴν «Ἐκκλησίαν» εἰδοποιήθη σχετικῶς τὸ γραφεῖον τῆς διεκπεραιώσεως αὐτῆς.— **Αίδεο. Στ. Πάντζαλη, Ν. Ἐφeson Κατερίνης :** Σὰς ἀπεστάλη «Ὁ Ἐφημέριος» 1952.— **Αίδεο. Ἐφημέριον Ἰ. Ναοῦ Ἀγ. Νικολάου, Μαθράκιον Κερκύρας :** Ζητούμενον βιβλίον δὲν ὑπάρχει.

Ὅσοι ἐκ τῶν αἰδεσιμωτάτων ἀναγνωστῶν μας προσεφέρθησαν νὰ ἐνδιαφερθοῦν διὰ τὴν τακτοποίησιν τῶν συνδρομητῶν τοῦ Οἰκογενειακοῦ Περιοδικοῦ τῆς Ἐκκλησίας «Τὸ Χαρὸν ἔμενο Σπίτι» και διὰ τὴν εἰσπραξίν τῶν συνδρομῶν των, παρακαλοῦνται θερμῶς, ὅπως φροντίσουν νὰ ἐπισπεύσουν τὴν σχετικὴν ἐργασίαν και ν' ἀνακοινώσουν πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τούτου, ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον, τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐνεργειῶν των, πρὸς ἄρσιν τῶν ἐναπομεινασῶν ἐκκρεμοτήτων.

Παρακολουθεῖτε κάθε Πέμπτην βράδυ, ὥραν 9.5'—9.15' μ.μ., τὰς ὀμιλίας τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἀπὸ τὸν Κεντρικὸν Ραδιοφωνικὸν Σταθμὸν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων (Ἀθηνῶν).

Δι' ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
Πρὸς τὸν Αἰδεσιμ. Πρωτοπρεσβύτερον κ. Ἐμμ. Γ. Μυτιληναῖον
Ἀποστολικὴν Διακονίαν, Ἰασιου 1, Ἀθήνας (τηλέφ. 72.112).
Ἐπεύθυντος Τυπογραφείου : Τιμολ. Ρούτσης, Ἰω. Ἀποστόλου 4.